

URIERUL UCRAINEAN

Luptați și veți învinge!

M. Ubravsky

Serie nouă, nr. 387-388 / iulie 2019

Revistă a Uniunii Ucrainenilor din România

Acum exact o sută de ani, renumitul istoric Nicolae Iorga publica lucrarea *Scurtă istorie a slavilor răsăriteni. Rusia și Polonia. Simple linii de orientare*, București, 1919, pag. 10, în care afirmă că „relațiile cu ucrainenii pleacă din secolul al XII-lea, dacă nu și de mai înainte, și ele nu s-au întrerupt niciodată”. Într-adevăr, contactele dintre popoarele român și ucrainean, atât cele intraregionale (de conviețuire și simbioză etnică, petrecute pe teritoriul românesc și cel ucrainean), cât și cele marginale (de vecinătate geografică, generatoare de relații economice, comerciale, politico-militare, culturale și, inclusiv, religioase de ajutor reciproc în fața propagandei și ofensivei catolice)

Relațiile lingvistice româno-ucrainene, din punctul de vedere al influenței ucrainene, au constituit, de asemenea, obiectul unei cercetări de anvergură, întreprinse de noi. Astfel, examinarea datelor necesare pentru elaborarea lucrării arată că elementele lexicale de origine ucraineană, în majoritatea lor, au o circulație regională, fiind bine fixate în lexicul graiurilor românești. Spre deosebire de acestea, alte împrumuturi sunt atestate în mai toate regiunile țării. Hărțile atlaselor lingvistice românești, glosarele și monografiile dialectale existente sau accesibile nouă arată că elementele lexicale de origine ucraineană s-au propagat pe teritorii mult mai largi: *bahnă, bezmetic, borș,*

Din agenda
deputatului UUR pag. 2-3

Premierul Viorica Dăncilă
a participat la Festivalul
borșului pescăresc
ucrainean pag. 4

Reuniune consacrată
presei ucrainene
din România pag. 4

Tabără de recreere în
România pentru copii
din Ucraina pag. 4

Festivalul borșului
pescăresc ucrainean
desfășurat la
Sulina pag. 6

Spectacol literar-artistic
la București dedicat
copiilor și
tineretului pag. 7

Acțiuni organizate de filiala
Satu Mare a UUR
în luna iunie 2019 pag. 10

Coordonatele receptării
lui Mihai Eminescu
în spațiul cultural
ucrainean pag. 15

Pe scurt despre interferențele lingvistice româno-ucrainene

au fost strânse, având urmări lingvistice reciproce: pe de o parte, pătrunderea unui însemnat număr de elemente românești în limba ucraineană, iar pe de altă parte, preluarea de către limba română a numeroase cuvinte din ucraineană.

Din punctul de vedere al influenței românești, relațiile lingvistice româno-ucrainene au fost studiate de mai mulți cercetători. Cea mai cuprinzătoare cercetare în domeniu este, însă, monografia, intitulată *Raporturile lingvistice româno-ucrainene*, București, 1996, care prezintă adevărata influență a limbii române asupra limbii ucrainene. Având caracter monografic, cercetarea întreprinsă de noi aduce exemple de interferență în domeniile foneticii, derivării, morfologiei și lexicului. De exemplu, cititorii interesați vor găsi în lucrare faze vechi de evoluție a limbii române, cum este cazul păstrării lui [l'] intervocalic sau a grupului [cl'] în cuvinte de origine latină, pe care ucrainenii le-au păstrat în stadiul în care le-au împrumutat. În domeniul lexicului, ca număr și vechime, pe primul plan se situează cuvintele în sfera creșterii vitelor și mai ales al păstoritului: *baci, balega, blyndyi, botei, bryndza, ciulyi, dzer, kliag, komarnyk, kurastra* ș.a. O asemenea situație este firească dacă avem în vedere faptul că păstoritul a fost dezvoltat de timpuriu, mai ales în Ucraina sud-vestică, mai puțin practicat sau necunoscut în restul teritoriului ucrainean. Pe de altă parte, românii cu care ucrainenii au venit în contact se ocupau în primul rând cu păstoritul, fiind excelenți specialiști în această ramură, care constituie o străveche îndeletnicire a poporului român.

calic, ciubotă, cobzar, holtei, horn, lanțug, nămol, omăt, prispă, tovarăș, voloc ș.a.

Evident, tocmai aceste ucrainisme sunt importante pentru lexicul românesc în ansamblul său, deoarece individualizează vocabularul întregii limbi române sau al graiurilor din mari zone ale țării. Reținem și observația foarte importantă că stratificarea împrumuturilor pe baza extensiunii lor teritoriale este corelată cu prima atestare în scris. Unele cuvinte, de exemplu, ne întâmpină încă în documentele slavo-române din secolele al XIV-lea – al XVI-lea.

O constatare importantă care rezultă din cercetarea noastră este că un număr considerabil de cuvinte de origine ucraineană există în limba română literară. Se poate observa, de asemenea, că unele cuvinte (*calic, slut, tovarăș, valmă*) fac parte din lexicul fundamental, de 1419 de unități, al celor mai importante elemente de vocabular al limbii române.

De-a lungul multor secole, românii au trăit lângă ucrainenii și împreună cu ei. Acest lucru a favorizat influențele lingvistice reciproce ale celor două limbi, română și ucraineană. Și actualmente, punctul de plecare cel mai important pentru noi împrumuturi este bilingvismul româno-ucrainean, întâlnit în regiuni în care comunitatea ucraineană se păstrează până astăzi (Bucovina, Moldova, Maramureș, Dobrogea, Banat).

Ion ROBCIUC

Din agenda deputatului UUR

Luna care a precedat încheierii primei sesiuni parlamentare din acest an a fost marcată de mai multe întrebări scrise, adresate miniștrilor în responsabilitatea cărora deputatul UUR consemnase deficiențe de organizare sau de funcționare semnificate de alegători.

După natura gravității situației sau, când a fost cazul, după nivelul de persistență a lipsurilor, intervențiile domnului Nicoale Miroslav Petrețchi de la tribuna Parlamentului au avut un ton obișnuit sau ferm. Este și ordinea consemnării acestor întrebări în rubrica de față pe care o inaugurem cu demersul îndreptat spre secretarul de stat pentru Culte, instituția ce pare a se specializa în „dusul cu vorba” și angajamente neonorate.

OPACITATEA DOMNULUI OPASCHI

În sensul celor precizate în caseta introductivă, reproducem practic integral întrebarea scrisă, adresată domnului secretar de stat pentru Culte, Victor Opaschi: „Relațiile instituționale între reprezentantul comunității etnice a ucrainenilor din România și Departamentul pe care îl conduceți debutaseră promițător. Am asigurat ierarhii, clerul și mirenii etniei noastre că putem spera într-o susținere sinceră și corectă a bisericilor ortodoxe ucrainene, nediscriminatorie față de alte culte, rituri, confesiuni.

Am fost și suntem dezamăgiți.

Discuțiile noastre de lucru – tot mai rare, pentru că deveniți tot mai puțin abordabil – în loc să contribuie la transformarea în fapte a promisiunilor și asigurărilor Departamentului pe care îl conduceți, apar, retrospectiv, ca prilejuri de tergiversare, explicații neconforme cu adevărul, transfer de responsabilități spre alte entități.

Dosarele complete de finanțare depuse de 4 parohii ortodoxe ucrainene (Sf. Mare Mc. Pantelimon din Repedea, Maramureș, poziția 776 pe site-ul Departamentului, Acoperământul Maicii Domnului din Bălcăuți, Suceava, poziția 1061 pe site, Adormirea Maicii Domnului, Timișoara, poziția 1196, respectiv, Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil din Crișan, Tulcea, poziția 1223) așteaptă finanțarea încă din primăvara anului 2018.

Între timp, solicitările altor culte, corespunzătoare unor comunități etnice, evident mai restrânse, se bucură de bunăvoința Dvs.

Dorim, atât ca solicitanți, dar și în principiu, din punct de vedere civic, să aflăm răspunsuri la următoarele întrebări:

— Care sunt criteriile după care aprobați alocările și finanțările?

— Ce loc ocupă între acele criterii cuprinde-re comunității etnice, indicator al efectivului prezumat al credincioșilor?

— Ce categorii de criterii – politice, geopolitice, ecumenice, clientelare etc. – concurează

criteriul numărului de credincioși?

— Este nevoie de modificări legislative pentru a se asigura transparența deciziilor luate în acest domeniu?

Osebit de cele arătate, mai aducem în discuție un alt tip de exemplu privind seriozitatea comunicării cu Departamentul pe care îl conduceți. Credincioșii ucraineni din București au aflat de asigurările Dvs. că există 3 amplasamente posibile pentru edificarea unei biserici, dar că documentațiile au fost blocate pentru avize ale Ministerului Apărării Naționale. Discutând problema cu conducerea Ministerului Apărării Naționale ni s-a spus că la MAPN nu a fost depusă nicio solicitare din partea Secretariatului de Stat pentru Culte privind obținerea unui teren pentru biserica ucraineană din București. Vă rugăm să ne comunicați coordonatele demersurilor întreprinse – dacă acestea au fost făcute – și traseul acestor demersuri până în prezent“.

DESPRE TĂRĂTOARE DIN PAJIȘTI ȘI BIROURI

Aparent de domeniul faptului divers, cazurile de persoane mușcate de vipere au scos în evidență un dezinteres la Ministerul Sănătății pe care deputatul UUR l-a caracterizat ca fiind „unic în lume“. Ca urmare, deputatul UUR a adresat în mod oficial doamnei ministru al Sănătății, Sorina Pintea, următoarele întrebări:

„Pentru că a venit sezonul cald, în etajul de altitudine joasă al munților din județele Maramureș, Suceava, Caraș-Severin etc., și-au făcut simțită prezența și viperele, fiind perioada de împerechere a acestora. Întâlnirile cu șerpii pe munte devin din ce în ce mai dese și în cele mai nebanuite locuri. Probabilitatea de a le întâlni în această perioadă este foarte mare, fiind și vacanța școlară de vară.

Cazul cel mai recent este cel din 18 iunie a.c., când un copil a fost mușcat de o viperă la Râul Sadului, județul Sibiu. Din păcate, Spitalul județean din Sibiu nu dispunea de ser antiviperin, copilul fiind tratat abia la opt ore după ce a ajuns la Unitatea de Primiri Urgențe din cadrul unității medicale. Motivul invocat pentru lipsa serului era o criză la nivel național, neexistând în momentul de față stocuri pentru un asemenea vaccin. Prin urmare, s-a decis aducerea unui astfel de ser de la Spitalul județean Alba, doar că acesta era expirat de la finele lunii mai.

De asemenea, la Hunedoara, cu munți în care trăiesc vipere cu corn (mult mai periculoase decât cele din alte zone ale țării), serul antiviperin a expirat la finele lunii trecute. La începutul acestei săptămâni, unui turist din Caraș-Severin, mușcat de viperă, i s-a administrat ultima doză de ser existentă în spital.

Am analizat situația în mai multe județe ale țării, de unde am aflat că în ultimele zile serul antiviperin lipsește din stocul majorității spitalelor mari.

Este o situație intolerabilă și reflectă un dezinteres unic în lume. Subliniem că situația nu se constată la unități spitalicești locale, deși ar fi normal ca serul să existe cât mai aproape de zonele de risc și la spitalele județene. Cu alte cuvinte, preocuparea pentru asistența medicală în astfel de zone este ZERO, accidentații fiind puși, prin birocrăție și nepăsarea funcționarilor Dvs., în postura de condamnați la moarte.

Stimată Doamnă Ministru,

Față de cele arătate vă adresez următoarele întrebări:

— Dacă la nivelul Ministerului pe care îl conduceți există o bază de date cu spitalele care

nu dispun de doze de ser antiviperin?

— De ce nu se actualizează stocul de ser antiviperin?

— Ce măsuri concrete vor fi luate de Ministerul Sănătății pentru ca situația de anul acesta să nu se repete?

— Până la ce dată spitalele din țara noastră, în special cele din zonele montane, vor fi asigurate cu necesarul minim de doze de ser antiviperin?“

OMUL ESTE VÂNĂTOR SAU VÂNAT?

Vânătorii pot face victime nu numai când trag cu arma greșit, ci și când nu trag deloc. Înmulțirea necontrolată a unor specii de animale sălbatice mari antrenează producerea de victime și pagube în zonele aferente arealelor naturale suprapopulate.

Pe această temă, deputatul UUR a adresat domnului ministru al Apelor și Pădurilor, Ioan Deneș, o foarte argumentată întrebare scrisă din care spicuiem: „Mă adresez Domniei Voastre ca urmare a ultimelor evenimente datorate creșterii populației unor specii de animale. Sunteți la curent cu faptul că la anumite direcții silvice județene sunt depuse, aproape zilnic, sesizări privind pagubele produse de urși, șacali etc., iar unele dintre sesizări privesc atacurile animalelor sălbatice soldate cu pierderi de vieți omenești. Putem adăuga dezechilibrul produs în lanțul trofic al faunei, în anumite județe numărul de exemplare fiind dublu față de efectivul optim.

Din cauza numărului prea mare de animale și a hranei reduse, acestea ies din habitatul lor și ajung în satele sau orașele din apropiere în căutare de hrană intrând astfel în contact cu oamenii, inclusiv, copiii.

Am făcut o analiză a Ordinului nr. 673/2019 emis de Domnia Voastră, privind aprobarea cotelor de recoltă pentru unele specii de faună de interes cinegetic, la care vânătoarea este permisă pentru perioada 15 mai 2019 – 14 mai 2020 și am observat reglementări doar pentru anumite specii (ciocârlie, prepeliță, gâscă de vară, gârliță mare, lișiță, sitra de pădure, speciile de rațe admise la vânătoare, cerb comun, cerb lopătar, porc mistreț, șacal, vulpe, cioară, grivă și coțofană), fără a face referire la speciile de urși de pe teritoriul țării.

Față de aceasta, Domnule Ministru, vă solicit să-mi comunicați următoarele:

Criteriile în baza cărora au fost stabilite cotele de vânătoare?

Ce măsuri concrete veți dispune pentru a menține efectivul optim de urși de pe teritoriul României?

Dacă Ministerul pe care îl conduceți are prevăzut un program național pentru relocarea exemplarelor ce provoacă pagube și riscuri populației?“.

UN RĂSPUNS SERIOS DE LA MINISTERUL DE INTERNE

Cu puțin timp înainte de încheierea ministeriatului său, doamna Carmen Daniela Dan, fostul ministru de Interne, a răspuns în scris la întrebarea deputatului UUR despre disfuncțiile sistemului de avertizare RO-ALERT, întrebare pe care am publicat-o în numărul 385-386 al revistei noastre.

Redăm pasajele principale ale răspunsului primit de domnul deputat Nicolae Miroslav Petrețchi:

(Continuare în pagina a 3-a)

Comunicat

Din activitatea conducerii Uniunii Ucrainenilor din România

În ziua de 12 iulie 2019, la sediul filialei Caraș-Severin al UUR a avut loc ședința ordinară de lucru a Prezidiului Executiv al UUR.

În prima parte a lucrărilor ședinței Prezidiului, s-a analizat modul cum au fost utilizate de către filialele județene și de către comisiile UUR resursele bugetare alocate pentru luna iunie 2019, rezultând că activitatea financiar-contabilă și de evidență a bunurilor din patrimoniul UUR de la nivelul organizațiilor și al filialelor se desfășoară conform reglementărilor în vigoare.

Lucrările ședinței au continuat cu prezentarea, discutarea și aprobarea devizelor estimative (12 devize) pentru activitățile planificate a se desfășura în luna august 2019, conform Planului de acțiuni culturale, aprobat de Consiliul UUR. În principal, ele se referă la organizarea și desfășurarea unor acțiuni culturale privind sărbătorirea Drapelului și a Zilei Naționale a Ucrainei, festival de filme interetnice, tradiții și obiceiuri specifice ucrainene, festival de muzică religioasă etc. Sumele solicitate pentru aceste acțiuni s-au înscris în general în limitele planificate inițial, fiind aprobate de către Prezidiu în totalitate, în unele situații cu suplimentări de fonduri în cazuri justificate și în baza unor economii realizate din organizarea și desfășurarea altor acțiuni în perioada anterioară.

În continuarea lucrărilor, au fost analizate și aprobate un număr de 35 referate de necesitate prin care se solicita alocarea unor sume de bani pentru suplimentarea unor cheltuieli la acțiunile organizate la care numărul participanților a depășit pe cel prognozat, achiziția unor obiecte de mobilier, laptopuri și calculatoare, copiatoare și imprimante pentru organizații, telefoane mobile pentru membrii din Comitetele unor filiale, costume populare ucrainene, servicii în folosul UUR, reparații la autoturismele UUR și cele din comodat, realizarea unor materiale de promovare a filialelor, cheltuieli gospodărești,

deplasări pentru a participa la diverse acțiuni etc., care se înscriu în limitele fondurilor existente ale bugetului aprobat și ale legislației în vigoare, fiind aprobate în marea lor majoritate. O parte dintre referatele de necesitate urmează să fie reanalizate și discutate la următoarea ședință a Consiliului care va avea loc în luna august a.c.

În continuarea ședinței de lucru, membrii Prezidiului împreună cu președinți filialelor Suceava, Maramureș și Timiș, care nu sunt membri ai Prezidiului, dar au un număr mare de elevi care studiază în limba ucraineană, invitați la ședință, au analizat problemele cu care se confruntă învățământul în limba ucraineană din țara noastră.

A fost prezentat procesul-verbal al Comisiei de învățământ a UUR, care s-a întrunit în ședință de lucru la data de 22 iunie 2019 și a analizat activitatea inspectorilor școlari pentru limba ucraineană de la nivelul județelor, a directorilor de școli la care se predă în limba ucraineană, verificarea și analizarea listelor cu participanții la taberele pentru elevi premiați la concursuri și olimpiade și, respectiv, profesori de limba ucraineană, care s-au remarcat prin rezultatele obținute de elevii pregătiți de aceștia, ce vor avea loc în lunile iulie-august 2019 la Odesa, stadiul elaborării manualelor în limba ucraineană și organizarea și desfășurarea la Tulcea, în luna septembrie, a unei consfătuiri cu profesorii de limba ucraineană la care vor participa reprezentanți din Ministerul Învățământului din Ucraina și din România, precum și cadre didactice de la universitățile la care se studiază și limba ucraineană.

Din discuțiile purtate a rezultat că învățământul în limba ucraineană se confruntă cu unele dificultăți, nivelul de pregătire al elevilor și al profesorilor nu se ridică întodeauna la nivelul cerințelor, regulamentele de desfășurare a concursurilor și a olimpiadelor de limba și literatura ucraineană necesită a fi îmbunătățite și corelate cu nevoile actuale ale

învățământului în limba ucraineană. În finalul discuțiilor, a fost subliniat faptul că este momentul ca la ședințele Comisiei pentru învățământ și la consfăturile cadrelor didactice, care predau limba ucraineană să se depășească faza constatărilor, care se repetă de la an la an și să se treacă la stabilirea unor măsuri concrete pentru remedierea situației existente. În acest sens, în luna septembrie a.c., va avea loc consfătuirea sus-menționată la care participanții vor veni cu propuneri concrete și se vor stabili măsuri cu termene de executare și responsabilități personale.

Potrivit bunei practici statornice în activitatea conducerii UUR, dl Nicolae Miroslav Petrețchi a prezentat activitățile desfășurate în calitate de deputat în perioada de la ultima ședință de lucru a Prezidiului și până în prezent. Probleme în detaliu vor fi prezentate într-un material separat ce se va publica în periodicele UUR.

În finalul ședinței Prezidiului, s-au discutat diverse probleme organizatorice. Domnul președinte al UUR a prezentat câteva adrese și invitații venite din țară, de la organizații și instituții cu care colaborăm și din Ucraina referitor la participarea la unele acțiuni cultural-sportive, organizarea și desfășurarea Congresului Mondial al Ucrainenilor care se vor desfășura: SKUMO 24-29 august 2019 la Hmelnytskyi și SKU, în perioada 6-8 septembrie, la Berlin. S-au stabilit măsuri organizatorice în acest sens.

La încheierea lucrărilor ședinței, Prezidiul Executiv a adoptat hotărâri și decizii pentru fiecare dintre măsurile votate, acestea fiind semnate de către membrii acestuia.

Potrivit programului stabilit și adoptat de Prezidiu, membrii acestuia au participat la sfințirea mănăstirii ucrainene „Sfânta Treime” de maici din județul Caraș-Severin și la o întâlnire de lucru cu membrii Comitetului filialei județene Caraș-Severin, cu care ocazie au luat cunoștință de problemele cu care se confruntă filiala și organizațiile din subordine, fiind stabilite și unele măsuri privind activitatea în viitor.

Următoarea ședință de lucru a Consiliului va avea loc în luna august, la o dată și în locația ce vor fi comunicate în timp util filialelor.

*Material realizat de vicepreședintele UUR
Victor HRIHORCIUC*

Din agenda deputatului UUR

(Urmare din pagina a 2-a)

„Referitor la transmiterea cu întârziere a mesajului de avertizare a populației din municipiul Baia Mare și localitățile învecinate, situația expusă a fost generată de o eroare a personalului din dispecheratul Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Gheorghe Pop de Băsești” al județului Maramureș (ISU Maramureș) în ceea ce privește operarea Sistemului de avertizare a populației în situații de urgență RO-ALERT, persoana vinovată fiind sancționată disciplinar pentru îndeplinirea cu întârziere a atribuțiilor specifice, în raport cu procedura operațională incidentă.

Pentru prevenirea înregistrării unor aspecte negative similare, Departamentul pentru Situații de Urgență și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență au dispus măsuri pentru reinstruirea întregului personal cu atribuții de transmitere a mesajelor de avertizare a populației prin intermediul Sistemului RO-ALERT. Pentru transmiterea rapidă a informațiilor autorizate privind prognozarea unor fenomene meteorologice periculoase, a fost configurată o conexiune de tip voce de tip hot-line care permite intrarea în conferință a personalului cu atribuții din cadrul Departamentului pentru Situații de Urgență, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență și Administrației Naționale de Meteorologie. Totodată, realizarea unei conexiuni de date automate între Centrul Național de Prognoze Meteorologice din cadrul Admi-

nistrației Naționale de Meteorologie și Sistemul RO-ALERT se află în atenția Serviciului de Telecomunicații Speciale. Astfel, prin interconectarea Sistemului RO-ALERT cu sistemul de Alertare Meteo al ANM se va scurta semnificativ timpul de creare și transmitere a mesajelor de avertizare și, implicit, vor fi diminuate eventualele erori de operare”.

ÎNTÂLNIRE SPONTANĂ LA SULINA

După cum se știe, una dintre principale acțiuni cultural-identitare ale comunității noastre etnice este Festivalul borșului pescăresc. Anul acesta, activitatea s-a desfășurat la Sulina în ziua de 6 iulie. Simultan se afla în zonă și doamna prim-ministru Viorica Dăncilă, cu o mică suită.

Întâlnindu-se spontan cu dl ministru al Culturii, Valer Daniel Breaz, și cu domnul Mihai Fifor, președinte executiv al PSD, deputatul nostru a transmis doamnei prim-ministru invitația de a se abate de la traseul stabilit.

Invitația a fost acceptată și onorată, aceasta întâlnindu-se cu etnicii ucraineni și cu conducerea Uniunii Ucrainenilor din România, pe care a felicitat-o pentru modul în care aceasta apără interesele etnicilor ucraineni și promovează valorile, după cum presupunem că lectorii publicației noastre au aflat din presa cotidiană sau electronică.

Observator

CURIERUL UCRAINEAN

Strada Radu Popescu, nr. 15,
sector 1, București
Telefon: 021.222.0724,
Tel./fax: 021.222.0737
E-mail:
curierul.ucrainean@gmail.com

Redactor-șef:
Ion Robciuc

Redactor:
Ștefania Pietreanu

Correspondent:
Kolea Kureliuk

Tiparul executat la
Tipografia
„RCR PRINT”
ISSN 1223-5210

Premierul Viorica Dăncilă a participat la Festivalul borșului pescăresc ucrainean

După cum informează Agenția Națională de Presă AGERPRES, sâmbătă, 6 iulie a.c., prim-ministrul Viorica Dăncilă a efectuat o vizită în Delta Dunării, la Sulina.

Doamna Viorica Dăncilă a apreciat, la Sulina, armonia în care conviețuiesc oamenii din Delta Dunării, deși fac parte din diverse minorități, și a afirmat că sunt „un exemplu pentru multe zone din țară”.

„Aici, oamenii sunt foarte calzi. Este un loc izolat. Vara sunt foarte mulți turiști, dar iarna e pustiu. Sunt doar localnicii, dar au aceeași căl-

dură. Sunt multe etnii, ucraineni, lipoveni, greci care conviețuiesc împreună și sunt un exemplu pentru multe zone din țară”, a declarat premierul.

Doamna Dăncilă a participat la Festivalul borșului pescăresc organizat de Uniunea Ucrainenilor din România (UUR) ai cărei reprezentanți s-au întrecut în prepararea mâncărurilor pe bază de pește. „Este o acțiune tradițională organizată de UUR care reunește etnicii ucraineni din peste opt județe din țară și din Ucraina. E o acțiune care dă posibilitatea ucrainenilor de aici să-și păstreze tradițiile și să arate și populației majoritare cul-

tura minorității ucrainene”, a declarat pentru AGERPRES președintele UUR, deputatul Nicolae Miroslov Petrețchi. În timpul vizitei la Festivalul borșului pescăresc din Sulina, premierul Viorica Dăncilă a gustat preparate pregătite de participanți și a făcut fotografii cu aceștia.

Reuniune consacrată presei ucrainene din România

Joi, 25 iulie a.c., Comisia pentru probleme de presă, mass-media și editare de cărți (președinte Ioan Herbil) și Comisia pentru cultură (președinte Mihai Traista) ale Uniunii Ucrainenilor din România (UUR) au organizat, la Euro Hotels din București, o masă rotundă pe tema „Rolul publicațiilor UUR în păstrarea identității ucrainene”. La eveniment, au participat președintele UUR, dl Nicolae Miroslov Petrețchi, deputat, Excelența Sa Oleksandr Bankov, ambasadorul Ucrainei în România, alți membri ai ambasadei, invitați din Ucraina, membri ai colectivelor redacționale ale celor 5 publicații ale UUR și numeroși corespondenți din toată țara. Sala Grivița a hotelului a fost aproape plină cu corespondenți fideli și cu colaboratori ai presei ucrainene.

În deschidere, dl Nicolae Miroslov Petrețchi și Excelența Sa Oleksandr Bankov au rostit scurte alocuțiuni. Au urmat, la cuvânt, redactorii-șefi care au făcut expuneri legate de fiecare publicație în parte. Relatările lor au vizat consolidarea legăturilor dintre colectivele redacționale și corespondenți, modul cum se reflectă viața comunității ucrainene și activitatea UUR în paginile publicațiilor, necesitatea actualizării componenței

colectivelor redacționale la unele publicații, accelerarea ritmului de difuzare, care aduce publicațiile mai rapid în mâinile cititorilor. Unii dintre redactorii-șefi au sugerat conducerii UUR intro-

ducerea policromiei, caracteristică a presei moderne, deoarece lumea se prezintă colorat, nu în alb/negru, chiar dacă această măsură va însemna creșterea prețului de cost al publicațiilor.

A continuat dialogul, susținut de intervenții din public, și opinii cu privire la subiectele dezbătute.

Un număr impresionant dintre cei prezenți au luat cuvântul și au venit cu sugestii care, după opinia lor, îmbunătățesc calitatea și rolul publicațiilor ucrainene.

Un alt punct de pe ordinea de zi a fost dedicat lansării cărții „O voce fără prihană”: Mihai Mihailiuc în spațiul ucrainean literar din România, Editura RCR Editorial, București, 2019. Moderatorul manifestării, prof. dr. Volodymyr Antoficiuc din Cernăuți, care este și autorul monografiei, a prezentat contribuția scriitorului Mihai Mihailiuc în domeniul literaturii ucrainene din România și a salutat această apariție. Evenimentul cultural s-a bucurat de o numeroasă asistență.

La sfârșitul reuniunii, președintele UUR, dl Nicolae Miroslov Petrețchi, a oferit „Placheta UUR” unor membri ai comunității ucrainene din România care prin activitatea și rezultatele obținute au adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea vieții comunitare, la promovarea identității ucrainene. Au mai primit „Placheta UUR” personalități ucrainene și neucrainene care prin activitatea lor publică și prin acțiunile lor și-au adus contribuția la propășirea comunității ucrainene.

Concluzia unanimă a fost aceea că reuniunea organizată de UUR a fost necesară și utilă.

Ion ROBCIUC

Tabără de recreere în România pentru copiii din Ucraina

Rotary Club Baia Mare 2005 a organizat o tabără de recreere pentru copiii din Ucraina ai căror părinți au căzut în lupta pentru apărarea teritoriilor Ucrainei și copiii eroilor care au luptat în zona Dombasului, regiunea Luhansk și Donețk.

La Baia Mare și Oradea, timp de 14 zile, un grup de 11 copii își petrec vacanța.

Reprezentanții Clubului Rotary Baia Mare 2005, și anume: Adrian Dan Pop, Sopoian Emil și Barbuloviciu Andrei în colaborare cu Radu Vele și Alexandra Gordusa de la Clubul Interact le-au organizat copiilor o ședere plăcută timp de 7 zile (perioada 15-21 iulie a.c.) în Maramureș, pentru a cunoaște meleagurile din zonă și a avea contacte cu copiii locului.

Copiii din Ucraina au vizitat municipiul Sighetu Marmăției, herghelia de cai de la Băița, iar în Baia Mare au vizitat Muzeul Satului, parcul municipal Regina Maria, Muzeul de Mineralogie și s-au scăldat în piscina din acvaparcul Dru Relax. Ei au vizitat și stațiunea Șuior, unde s-au urcat cu telescaunul pe munte, la cota 1000.

Cu mult drag i-a primit din partea Rotary Club Sighetu Marmăției Voievodal doamna profesoară Bout Odarca, la Sighetu Marmăției, joi 18 iulie a.c., unde au vizitat orașul și s-au fotografiat la bustul lui Taras Șevcenko.

În ultima zi, copiii au vizitat Centrul de Transfuzie Sanguină Maramureș din Baia Mare, unde sub îndrumarea pictorului profesor universitar dr. Nicolae Suciuc, cu acordul directoarei Centrului, doamna Daniela Veber, și supravegheați de anga-

jatul Centrului, domnul Kovacs Lorand, au desenat pe pereții interiori ai Centrului diferite schițe cu Pomul Vieții și un portret de copil care simbolizează Crucea Roșie. Alt grup de copii a desenat pe planșe diferite peisaje văzute în Maramureș.

La sfârșit desenele au fost semnate de autori, iar pentru a immortaliza acest eveniment tot grupul

a ieșit pe scările Centrului de Transfuzie Sanguină unde s-au fotografiat împreună cu organizatorii și subsemnatul.

Grupul de copii din Ucraina având următoarea componență: Ivandiuc Natalia și Ivandiuc Vitali din Kropevnykyi, Fedciuc Sofia din Kryvyi Rih, Tcuhanovska Kateryna din Ujhorod, Brechiak Artem din Berehovo, Kopabiška Maksym din Mukacevo, Lozeva Sofia-Mehsyimna din Mukacevo, Obedennikova Violeta din Dnipro, Nedobor Sofia din Kiev, Șcuratovska Daria din Kiev și Babyci Viktoria din Mukacevo a fost condus de doamna Tamara Nedobor din Kiev.

O gazdă primitoare a fost directorul ASSOC Maramureș, domnul Florian Sălăjeanu, care le-a asigurat masa de prânz, iar micul dejun și cina au servit-o prin grija Clubului Rotary la Pensiunea „Floarea de Colț”, unde au fost și cazați.

Sâmbătă, în 20 iulie, grupul de copii din Ucraina a părăsit municipiul Baia Mare și s-a îndreptat spre Oradea, unde Clubul Rotary reprezentat de domnul Dacian Coita îi așteaptă și îi gazduiește încă 7 zile.

Copiii le-am dăruit din partea mea suveniruri, iar din partea Organizației Municipale Baia Mare a Uniunii Ucrainenilor din România le-am dat ziare, reviste și cărți editate de UUR, cu care ocazie am socializat și am făcut fotografii.

Drum bun copii și vă așteptăm și altă dată, iar organizatorilor le mulțumesc pentru efortul depus.

Ștefan BUCIUTA,
președintele Organizației UUR Baia Mare

70 de ani de la constituirea Congresului European al Ucrainenilor

În anul 1949, la Londra a luat ființă o structură unică de coordonare a Organizațiilor Centrale ale Ucrainenilor din Europa, care apoi a devenit Congresul European al Ucrainenilor (EKU), denumire sub care activează și astăzi.

Cea de a 60-a aniversare a înființării structurii centralizate a Organizațiilor Ucrainene din Europa s-a desfășurat la Londra (Marea Britanie) în perioada 13-15 noiembrie 2009, cu care ocazie a avut loc și cea de a XII-a Adunare Generală a

Kureleak, secretar general al Uniunii Ucrainenilor din Marea Britanie; prim-vicepreședinte, Slavko Burda, Uniunea Rusinilor-Ucraineni din Croația; al doilea vicepreședinte, Petro Tima, Uniunea Ucrainenilor din Polonia.

Membrii: Ștefan Buciuta, Uniunea Ucrainenilor din România; Halyna Masliuk, reprezentanta ucrainenilor din Grecia (Gândul Ucrainean din Grecia); Ivan Laba, Uniunea Rusinilor-Ucraineni din Slovacia; Vira Konyk, Congresul Ucrainenilor din Estonia; Myroslav Ho-

Dna Jaroslava Hárteanyi

nonguvernamentale ce acționează pe întinsul Europei.

Întâlnirile conducerii Congresului European al Ucrainenilor au avut loc anual, odată cu Adunările Generale ale Congresului Mondial al Ucrainenilor.

Cu ocazia Conferinței Practico-Științifice Internaționale, dedicate celei de a 50-a aniversări a Congresului Mondial al Ucrainenilor de la Lviv-Ucraina, în 20 august 2017, a avut loc și ședința Prezidiului Congresului European al Ucrainenilor. Atunci s-a stabilit că este necesară convocarea Adunării Generale a Organizațiilor Ucrainenilor din Europa (EKU). Deci cu ocazia aniversării a 70 de ani de la consti-

tuirea Congresului Ucrainenilor din Europa va avea loc și Adunarea Generală a Organizațiilor Europene ale Ucrainenilor.

Doamna Jaroslava Hárteanyi a propus ca această adunare să se desfășoare la Berlin (Germania) în perioada când va avea loc și Adunarea Anuală a Congresului Mondial al Ucrainenilor, în luna septembrie.

Ștefan BUCIUTA,
președintele Organizației UUR Baia Mare

Forumul Mondial al Ucrainenilor, Lviv 2017

Congresului European al Ucrainenilor. Atunci a avut loc alegerea membrilor Prezidiului Congresului European, format din: președinte, Jaroslava Hárteanyi, președinta Asociației Culturale a Ucrainenilor din Ungaria; secretar general, Fedir

organizații ale ucrainenilor din 20 de țări europene și are drept scop dezvoltarea multilaterală a minorităților ucrainene, apărarea intereselor lor în țările europene, în cadrul Consiliului Europei, al Uniunii Europene și al organizațiilor

Emil Satco, Alis Niculică,

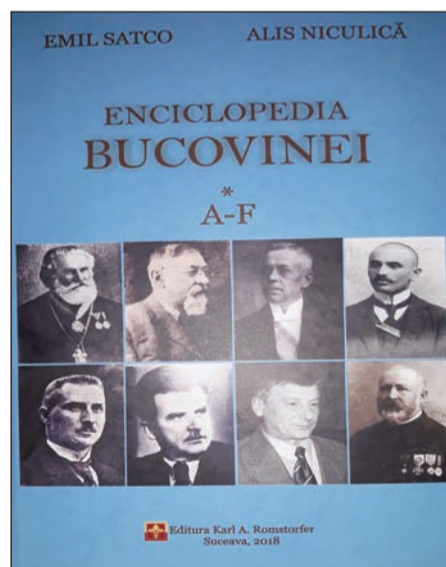
Enciclopedia Bucovinei, Ediția a II-a, 2018

Prima ediție a apărut în 2004, autor fiind regretatul profesor Emil Satco și avea 2 volume. Actuala ediție, realizată de fiica lui Emil Satco, prof. Alis Niculică, are 3 volume: vol. 1 (A-F), vol. 2 (G-O), vol. 3 (P-Z). Cele trei volume, însumând 2500 de pagini, cumulează valorile spiritualității bucovinene care au lăsat amprentă peste timp. Sunt scoase în valoare peste 6000 de personalități, conținând informații de ultimă oră, 659 de publicații (inclusiv *Exod-ul din Măriței*), 236 de localități și 63 de societăți și instituții.

Ediția a II-a a *Enciclopediei Bucovinei* a fost editată cu ocazia Anului Centenar la Editura Karl Romstorfer din Suceava.

Doamna Alis Niculică a fost ajutată de colegile de birou Elena Pintilei și Adriana Chindriș, și de soțul său, Bogdan-Petru Niculică, cercetător dr. la Muzeul Bucovinei. Costul tipăririi, la un tiraj de 1000 de exemplare, s-ar fi ridicat la 30.000 de euro. Norocul le-a surâs când managerul general al Muzeului Bucovinei, dl dr. Constantin-Emil Ursu, a fost numit coordonator pentru jude-

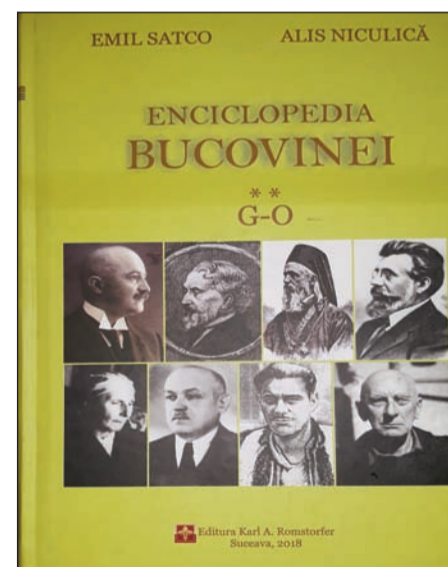
țul Suceava al manifestărilor dedicate Centenarului. Așa se face că și domnia sa a fost de acord cu publicarea lucrării.

Adăugăm că acest demers a fost realizat cu susținerea Bibliotecii Bucovinei „I.G. Sbiera” și a managerului său, dl dr. Gheorghe Gabriel Cărbuș. Doamna Alis Niculică are de ja în intenție realizarea ediției a III-a.

Voi propune introducerea în paginile noii ediții a dărmăneștenilor Vasile Mangelovschi, Violeta Ba-

biuc și Teofil Reboșapcă. Mai tre-

buie publicații Eusebie Fraseniu, Iuri Cega și alții. Spre bucuria mea, atât pe pagina de gardă a volumelor din prima ediție și a celei de a doua

ediții se specifică „traduceri din texte ucrainene: prof. Kolea Kureliuk”.

Iată câteva nume, în ordine invers alfabetică, ale celor ce apar în Enciclopedie: Mihai Voloșciuc, Ștefan Tcaciuc, Ioan Robciuc, Emanoil Rei, Traian Rei, Aspazia Reguș, Corneliu Reguș, Iuri Racocea, Vichentie Nicolaiciuc, Ioan Negriuc, Mihai Mihailiuc, Gică Lucan, Corneliu

Irod, Gruia Stelian Iațentiuc, Nicolai Cureliuc, Victor Cozariuc, Ilie Cojocar, Vasile Clem, Traian Chelariu, Nicolae Ceredarec. Îmi fac „mea

culpa” dacă am omis pe cineva. Fără îndoială, lucrarea prezentată, pe scurt, este o valoare care cuprinde și o parte a intelectualității ucrainene din Bucovina.

Ar fi de dorit ca UUR să achiziționeze un număr rezonabil de exemplare din *Enciclopedia Bucovinei* pentru bibliotecă.

Kolea KURELIUK

Festivalul borșului pescăresc ucrainean, Sulina, ediția a V-a

Mijloacele de transport pe apă au acostat în portul Sulina, oraș multiethnic, aducând cu ele turiști, localnici și invitați la Festivalul borșului pescăresc ucrainean, un eveniment frumos care arată multiculturalitatea și tradițiile din județul nostru.

Oamenii din satele ucrainene ale Deltei Dunării păstrează și prețuiesc moștenirea culturală pe care o au.

La capitolul identitate și tradiții intră și gastronomia, iar preparatele pescărești specifice zonei sunt o adevărată carte de vizită pentru minoritatea noastră, de aceea de cinci ani încoace, Uniunea Ucrainenilor din România – filiala Tulcea, organizează Festivalul borșului pescăresc ucrainean, un adevărat festin al mâncărilor din pește, concursuri gastronomice pe bază de rețete tradiționale, acestea fiind ingredientele de anul acesta.

O sărbătoare organizată desigur pe specificul zonei, ingredientul principal fiind peștele.

Ca în fiecare an, luna iulie amplifică emoția și alte sentimente adiacente cu privire la momentul organizării și desfășurării în cele mai bune condiții a acestei manifestări a etnicilor ucraineni din județul Tulcea, la care au luat parte și ucraineni din Suceava, Maramureș, Iași, Timiș, Satu Mare, Botoșani și din Ucraina.

Totodată, emoțiile ating cote înalte, atunci când noi organizăm, căutăm și reușim să găsim cel mai proaspăt pește autohton și de cea mai bună calitate, iar anul acesta chiar am avut emoții din cauza faptului că cu greu am reușit să achiziționăm pește proaspăt și de calitate cum ar fi somn,

pe domnul deputat Nicolae Miroslav Petrețchi, președintele UUR, pentru a rosti un cuvânt de salut adresat tuturor participanților și a ura succes deplin echipelor participante, după care am trecut la distribuirea alimentelor, aranjarea dispozitivului stabilit inițial, instruirea echipelor cu privire la

normele tehnice de protecție a muncii și a celor P.S.I. și am distribuit peștele, peste 180 de kg pește proaspăt din care 60 kg crap, 60 kg somn, 25 kg știucă, 15 kg sânger, la care am adăugat peste 25 kg de biban, caras, lin, plătică pentru ca borșul să aibă un gust ca la noi în Delta Dunării.

Începând cu ora 9:30, a fost dat startul preparării borșului pescăresc ucrainean, a început forfota pe măsura acțiunii, la ora 10:00, în paralel, pe scena improvizată în fața celor douăsprezece ceane, a fost prezentat un program artistic, la care, rând pe rând, și-au dat concursul grupurile vocale „Bila malkovka“ din Chilia Veche, „Bila roja“ din Letea, „Perva zora“ din Sulina, „Rybalka“ din Crișan, „Zadunaiska Sici“ din Tulcea.

Surpriza acestei ediții a constituit-o prezența și susținerea unui recital de muzică clasică și tradițională de către profesorul Mykola Sikora, tenor, Iuri Kobzarenko, bas, acompaniați la pian electric de către doamna profesor Olena Sliusarenko, recital bine primit atât de către echipele participante, cât și de publicul spectator, deși era destul de greu să apreciezi muzica atunci când mirosul borșului pescăresc devenea din ce în ce mai persistent.

Atmosfera competițională în tandem cu muzica ucraineană și cu voia bună a continuat către prânz când la un moment dat am fost solicitat de către președintele Consiliului Județean Tulcea, domnul Horia Teodorescu să vin la Tabăra

Internațională Sulina. Ajuns acolo, mi-a comunicat că doamnei prim-ministru Viorica Dăncilă i-ar face plăcere să ne vadă la acțiune.

Urmare acestui fapt am însoțit delegația oficială până la bazinul mic, unde se desfășura festivalul, și doamna prim-ministru Viorica Dăncilă, ministrul finanțelor Orlando Teodorovici și secretarul general al PSD, au văzut pe viu cum se desfășoară festivalul nostru, ne-au felicitat pentru ceea ce facem, au stat de vorbă cu oamenii, au vizionat un moment artistic prezentat de către grupul vocal „Rybalka“ din Crișan, după care și-au continuat vizita în orașul Sulina.

După aceasta noi ne-am continuat acțiunea, borșul fiind gata, juriul constituit din Mykola Sikora, Iuri Kobzarenko, Mihai Traista, Gheorghe Hleba și Roman Petrașuc, însoțiți de subsemnatul, am trecut pe la fiecare echipă care și-a etalat, rând pe rând, peștele, zeama, mujdeiul de usturoi, dar și anumite licori bahice care conform opiniei multor bărbați dau gustul borșului pescăresc ucrainean.

Evident că activitatea juriului a fost destul de delicată și de dificilă, dar acțiunea s-a încheiat cu bine și juriul a hotărât că toate borșurile de pește au fost la înălțime, ceea ce este mai aproape de realitate, decât orice clasament posibil.

După înmânarea diplomelor de participare echipelor participante și grupurilor vocale care au întreținut atmosfera, cu mic cu mare, am trecut la degustarea borșului pescăresc, unde, într-un ceas, s-au evaporat peste 250 kg de pește și zeamă, ceea ce a arătat că borșul pescăresc ucrainean a fost la înălțime și de această dată.

Ca desert echipa mixtă alcătuită din doamnele de la Sulina și Tulcea au preparat din făină, brânză dulce, smântână și alte ingrediente secrete renumitele „Pyrohy“ (brânzoaice) care pe măsură ce se prăjeau, dispăreau, semn că erau tentante și apetisante.

Seara zilei de sâmbătă, ca o continuare a festivalului culinar ne-a reunit și rând pe rând, muzica și voia bună au făcut deliciul celor prezenți. Au fost cântate cele mai cunoscute cântece ucrainene din zonă cu grupurile reunite, culminând, evident, cu imnul nostru din Delta Dunării „Rospreahaite chloptii koni“.

Unul dintre ingredientele surpriză ale festivalului a fost și vremea bună.

După odihna binemeritată, duminică, 7 iulie, ne-am deplasat cu nava de pasageri și cu alte mijloace de transport din zonă lăsând în urmă Sulina și gustul borșului de pește.

Am plecat spre casă cu gândul la alte acțiuni care se prefiguau la orizont.

La final de ediție, se cuvine să mulțumesc tuturor celor implicați în realizarea acestei manifestări pentru efortul depus, pentru răbdarea de care au dat dovadă pe durata acțiunii și mulțumesc, de asemenea, RADEI UUR pentru participare și susținere, iar publicului spectator pentru că ne-a ajutat la reușita acțiunii.

Sperăm că la anul, dacă vom organiza altă ediție a festivalului, sugestiile primite să fie materializate astfel, încât să oferim participanților, cu dragoste și prețuire o părticică din sufletul etnicilor ucraineni odată cu borșul de pește, știut fiind că dacă nu prepari ceva cu dragoste, atunci va fi apreciat ca atare.

Dumitru CERNENCU

crap, știucă, la care am adăugat biban, lin, plătică, singer, babușcă, pentru a da gust renumitului borș pescăresc ucrainean.

Astfel, sâmbătă 6 iulie, echipele participante din organizațiile locale ale UUR, Letea, Crișan, Caraorman, Telița, Fântâna Mare, Ciucurova, Murighiol, Tulcea, Chilia Veche, Sulina, începând cu ora 9:00, s-au prezentat la startul acțiunii, conform programului și a bazei materiale stabilite, hotărâți să depună toate eforturile pentru a satisface gustul atât al juriului, cât și al publicului care era deja prezent la activitate.

În deschiderea acțiunii, am invitat la microfon

Spectacol literar-artistic la București dedicat copiilor și tineretului

Filiala București a Uniunii Ucrainenilor din România a organizat, pentru prima dată în acest an, sărbătorirea Zilei Internaționale a Copilului. Și aceasta într-un mod cumva inedit. Deoarece în luna iunie se sărbătorește în Ucraina (mai precis la data de 30 iunie) Ziua Tineretului, ne-am gândit să combinăm cele două sărbători într-una singură, intitulând-o „Sărbătoarea copilului și a tineretului“. Mai ales că cele două stări ale omului sunt strâns legate între ele, iar copiii, ca și tineretul, pentru buna propășire a societății, trebuie deopotrivă iubiți și protejați! Și astfel, la data de 19 iunie, s-a derulat un concert literar-artistic, dedicat celor două evenimente.

Inițial, am prevăzut organizarea acestei acțiuni culturale în colaborare cu o formație folclorică a tinerilor huțuli din Maramureș, vrând ca ea să poposească în mod special pe la Casa huțulă de la Muzeul Satului și în care să se desfășoare o parte a evenimentului (visul oricărui ucrainean huțul să ajungă și pe aici). Dar din cauză că au intervenit unele schimbări nici acest grup și nici altul similar din țară nu era dispus să ne onoreze (era perioada unor examene), ne-am simțit într-un mare impas. Dar s-a întâmplat ca tocmai atunci să mă anunțe doamna Ruslana Loțman, artistă emerită a Ucrainei, cu care comunicam pe internet, că dânsa

ucraineană) care ne-au familiarizat cu poezia tălmăcită în limba română a poetului ucrainean prezentat. La aceștia s-a mai adăugat un ansamblu de dans ucrainean al copiilor „Vinociok“, condus de doamna prof. Zenovia Mandiuc, președinta Organizației de Femei. Ei ne-au delectat cu două dansuri ucrainene, dintre care unul chiar „Vinociok“ (Coronița), apreciat de publicul spectator. Dar au fost și alți copii care au venit cu aportul lor de buni recitatori, precum Nadia și Nicolae Pancec.

Așadar, în după-masa zilei de 19 iunie, la Sala Dalles din București, s-a desfășurat un spectacol literar-artistic căruia am avut onoarea să-i dau startul. Am invitat pe scenă pentru scurte cuvinte de salut pe reprezentantul Ambasadei Ucrainei în România, pe domnul ministru consilier Ievhen Levyțkyi, iar din partea UUR, pe domnul vicepreședinte Moisei Bogdan care și-a exprimat satisfacția că Uniunea Ucrainenilor a sprijinit financiar această amplă manifestare, a felicitat organizatorii, urându-le tuturor mult succes. Domnul Levyțkyi, la rândul său, a scos în evidență alte câteva evenimente din luna iunie (printre care Ziua Constituției din 28 iunie) care a fost marcată în Ucraina și a transmis succes copiilor și tineretului ucrainean, urându-le vacanță plăcută. Din partea delegației de la Kiev a vorbit Dmytri Hluchenkyi, iar apariția lui pe scenă, precum și a cântăreței, la un moment dat, cu fetița Ladusia în brațe, i-a dat și mai multă semnificație evenimentului sărbătorit – cel al Zilei Copilului, care parcă aștepta din partea celor din jur ca să fie ocrotit...

Concertul Ruslanei, concomitent cu proiectarea video pe peretele scenei a unor episoade din spectacolele date de ea soldaților de pe front, a creat în public foarte multă emoție și simpatie pentru sensibilitatea și devotamentul artistei. De fapt, datorită participării ei active la concertele oferite luptătorilor ucraineni de pe frontul din estul Ucrainei, artista emerită Ruslana Loțman a fost declarată în anul 2018 – Femeia Anului!

Au răsunat și alte melodii ucrainene – săltărețe și înălțătoare – de origine căzăcească-patriotică, dar și din repertoriul cântecelor „carpatice“, gen „kolomyika“ noastră huțulă care ne-a mers la

suflet. Iar publicul spectator, deși nu era exagerat de numeros (în mijlocul săptămânii e mai greu să aduni foarte mulți spectatori) a știut s-o răsplătească pe cântăreață, după fiecare cântec, cu vii și îndelungi aplauze.

Partea a doua a spectacolului care a urmat, cea literară, a urcat pe scenă numeroși scriitori și artiști, a fost, cum îi place domnului Traista să spună, cel care a condus aceste momente, chiar un adevărat „banchet spiritual!“. Și aici discursurile

va efectua un turneu prin Europa și ar putea să facă o escală și în București, dându-ne un spectacol. Am simțit această veste ca o mană cerească și o rezolvare atât de binevenită pentru noi.

Astfel că am avut bucuria de a primi în mijlocul nostru o artistă consacrată care a venit tocmai de la Kiev cu echipa sa – cu soțul ei Dmytri, jurnalist și operator, cu fiica de 3 anișori, Ladusia, și cu o colaboratoare a lor de la Filarmonica populară, Olena Pavlovskă.

Tot în aceeași perioadă au sosit în Capitală doi scriitori din Ucraina, operele cărora au fost traduse în România, la invitația scriitorului nostru, vicepreședinte al UUR, Mihai Traista. Era vorba despre poetul și bardul Oles Deak și Ihor Hurhula, șeful Uniunii Scriitorilor din regiunea Lviv, ambii fiind de acolo. Cartea de poezie a lui Oles Deak, „Nebiruitele sunete“, care tocmai a văzut lumina tiparului, tradusă în limba română de scriitorul Corneliu Irod, urma să fie prezentată cu acest prilej. Pe lângă aceștia, a sosit o pleiadă de scriitori ucraineni și români (Corneliu Irod, George Mihalcea și Dan Marta) care participau la un important moment literar. Nu au lipsit nici recitatori români talentați (artista Doina Ghițescu, actorul Ștefan Apostol și domnul Mihai Răileanu, îndrăgostit de cultura

și poezia au alternat armonios cu muzica frumos interpretată la chitară de către bardul ucrainean Oles Deak, multe dintre versurile cântecelor interpretate aparținându-i chiar autorului.

Am avut satisfacția să observ că, de această dată, reușita noastră manifestare dedicată copiilor și tineretului a beneficiat și de o mediatizare pe măsură (TVR Emisiunea Convițuiri, Radio România Internațional și câțiva ziariști cărora le mulțumim pentru prezență și pe această cale) și că a lăsat ecouri atât de frumoase. Iar eu consider că era nevoie de o astfel de întâlnire de suflet în prag de concedii și vacanță de vară a copiilor și tineretului nostru. Și să le urăm și acum tuturor o vacanță bine meritată cât mai plăcută și relaxantă.

Seara s-a încheiat cu un cocteil, la care spectatorii și artiștii au avut ocazia ca la „un pahar de vorbă“ să mai ia parte la un schimb de idei și impresii, nemaiputând încă mult timp să se despartă...

M-am bucurat că și echipa doamnei Ruslana s-a simțit bine la noi și a plecat plăcut impresionată a doua zi spre comunitatea ucraineană din Tulcea, ca să bucure alte suflete cu cântările ei minunate.

*Iaroslava-Oresea COLOTELO,
președinte al UUR – filiala București*

„Cântecul nostru – destinul nostru“, concert extraordinar la Sighetu Marmației

Sâmbătă, 22 iunie 2019, la Sighetu Marmației a avut loc concertul susținut de artiști emeriți ai Ucrainei intitulat sugestiv „Cântecul nostru – destinul nostru“, ediția a II-a a „Festivalului Internațional Itinerant al Cântecului“.

Au concertat în patru țări europene înainte de a ajunge în România, iar vineri, 21 iunie 2019, au dat un concert în județul Satu Mare.

Inițiatorii și organizatorii concertului, dl

Nicolae Miroslav Petrețchi, deputat în Parlamentul României, prof. Miroslav Petrețchi, președintele UUR – filiala Maramureș, i-au întâmpinat cu bucurie pe aceste adevărate perle din coroana muzicală a Ucrainei. La concert au asistat iubitorii de muzică ucraineană din Sighetu Marmației și din satele ucrainene din jurul municipiului pentru care UUR a asigurat transportul.

După o ploaie zdravănă la Sighet, soarele a luminat terasa hotelului restaurant din Grădina Morii pe tot parcursul spectacolului, până la asfințit.

Într-un spectacol excepțional, au cântat și ne-au încântat peste trei ore artiști emeriți, adevărate perle din coroana muzicală a Ucrainei, repre-

zentând diferite regiuni și orașe din Ucraina. A început și a condus spectacolul Artistul Poporului al Ucrainei, Marian Hadenko, compozitor, poet, cantautor și redactor de televiziune. Repertoriul acestuia este extraordinar, cuprinzând peste 700 de cântece. Marea majoritate a melodiilor sunt scrise pe propriile versuri.

Prezentator în limba română din partea Centrului Cultural Sighetu Marmației a fost prof. dr. Ioan Dorel Todea și Carmen Sorocan împreună cu Oksana Drohotenko (regizor, actriță de film, cântăreață și prezentatoare a unor festivaluri internaționale din Ucraina).

Rând pe rând au cântat bandurista Naina Doroșenko, studentă la Universitatea de Cultură și Arte; Zoia Tymcenko, artist emerit al Ucrainei;

Olena Panteleieva, laureata festivalurilor internaționale și naționale; Anastasia Neceaeva, drd. la Academia de Concursuri în Cultură și Arte, laureată a concursurilor naționale și internaționale,

director muzical al Teatrului „Ladonki“ din Kiev și Vanda Drinevska, artist emerit al Ucrainei, solistă principală a Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare al Gărzii Naționale a Ucrainei, lector universitar al Universității Naționale din Kiev.

Și Marian Hadenko a cântat de mai multe ori prezentând fiecare cântec interpretat de el și de ceilalți artiști.

Spectatorii prezenți s-au bucurat de un recital muzical excepțional, iar artiștii au fost răsplățiți cu aplauze furtunoase și distincții din partea conducerii UUR.

Duminică, 23 iunie, aceeași echipă de artiști din Ucraina a susținut concerte și în localitățile ucrainene din Maramureș: Remeți și Poienile de Sub Munte.

Ileana DAN

A venit vara, strălucesc medaliile alor noștri

Dragi cititori, am bucuria de a vă introduce în povestea acestei veri cu vești bune.

Mugurel Semciuc, canotorul român cu rădăcini în Rogojești, județul Botoșani este pe val atât la propriu, cât și la figurat. Competițiile impor-

tante bat la ușă, dar debutul în reușitele acestui an a fost la înălțime. A pășit cu dreptul, cum ar spune unii.

La proba de 8+1 la Regata Internațională „Memorial Paolo d'Aloja“, ce a avut loc în Italia la Piediluco, al nostru a luat locul I, de două ori, la ambele probe. Pentru noi e o bucurie, o onoare!

A avut loc apoi Campionatul Național de Fond la Timișoara unde Mugurel a concurat în proba de 4. De la această competiție și probă cu un cârmaci, al nostru s-a întors cu medalia specifică locului I.

Tot la Timișoara, de la proba 4x4 (vâsle), a adus la Rogojești o a doua medalie pe care e inscripționat clar locul I.

Concursul internațional din Bulgaria, CUPA 1 din Plovdiv i-a adus lui Mugurel Semciuc, Rogojeștiului, României și etnicilor ucraineni din România o nouă medalie.

Îi mulțumim, îl aplaudăm și așteptăm vești bune de la următoarele competiții importante!

Claudia SEMCIUC

Ziua Culturii Ucrainene

Uniunea Ucrainenilor din România, filiala Timiș a organizat, la 23 iunie 2019, în localitatea Remetea Mică Ziua Culturii Ucrainene, ediția a VIII-a. Programul a început dimineața la biserică cu utrenia și slujba de duminică, fiind adăugate și

rugăciuni, la cererea organizatorilor, ca această festivitate mare să se desfășoare în condiții bune având în vedere faptul că meteorologii au anunțat cod roșu de furtuni extreme în Banat. Rugăciunile au fost ascultate, deoarece furtuna extremă a lovit localitatea, dar pe la orele 23, festivitatea culturală desfășurându-se în condiții normale. La orele 15, a sosit coloana auto cu ansamblul folcloric din Valea Vișeuului, județul Maramureș, ansamblul folcloric din Știuca și ansamblul folcloric din Giarmata, iar în fața coloanei erau liderii și conducătorii noștri, dl deputat Nicolae Miroslov Petrețchi, dna secretar Liuba Horvat, dl Hleba Gheorghe, dna Spivaliuc Ledia și alții. Aceștia au fost întâmpinați în fața sediului UUR de către ansamblul „Remeteanca”, conform tradiției, cu pâine făcută la cuptor și sare. La sediul UUR s-au discutat realizările, ce mai este de făcut; au luat cuvântul organizatorii, preotul

paroh, primarul comunei și conducătorii noștri ai UUR. Următorul moment a fost parada portului popular, cu cântec de marș vocal și instrumental în aplauzele celor prezenți. A urmat momentul prezentării invitaților. Erau prezenți primarii din comunele Masloc, Fibis, Pischia, Giarmata, directorii caselor de cultură din Giarmata și Ghiroda, dar și alte oficialități. Coordonatorul festivalului, dl Hleba Gheorghe, a invitat la microfon oficialitățile, iar primul invitat a fost dl deputat Nicolae Miroslov Petrețchi, care a fost surprins plăcut de prezența mare a publicului spectator. Următorul moment a fost unul istoric pentru dl Hleba Gheorghe, președintele UUR Timiș, acesta primind din partea Consiliului Local al comunei Masloc, pentru

activitatea culturală depusă de-a lungul anilor în comună, diploma de cetățean de onoare al comunei Masloc, distincția fiind oferită de către Lupu Ionel, primarul comunei Masloc. Programul artistic a început cu prezentarea formației „Huțulii” din Banat, iar solista formației, Hrin Ana, a cântat „Kolomyika”. Ramona Sarchis a cântat o bătuță, iar instrumentiștii o învârtită. În acest timp, toate ansamblurile au început să danseze pe tempoul muzicii instrumentale a formației „Huțulii” din Banat. Programul a continuat cu ansamblul „Zabava” din Știuca; membrii acestuia au cântat două cântece și au dansat un dans huțul și „Hopak”. A urmat mult așteptatul ansamblu „Plaiul huțulilor” din Valea Vișeuului, care a cântat și a încântat marele public,

prezentând sceneta „Nunta la ucraineni”. A urmat invitatul ansamblu folcloric „Flori din câmpie” din Giarmata cu două dansuri bănățene, iar programul artistic l-a încheiat grupul „Trio Hrin” cu două cântece, „Oi, byla mene maty” și „Oi, zelene jyto, zelene”, iar aplauzele îndelungate ale publicului spectator au spus tot. În încheiere, Hrin Nicolae a mulțumit tuturor ansamblurilor participante, a mulțumit conducerii UUR Timiș pentru buna colaborare, din care a rezultat un spectacol de calitate. El a adus mulțumiri dlui Nicolae Miroslov Petrețchi, președinte al UUR și deputat în Parlamentul României, pentru prezență. Seara, începând cu orele 20 a început balul cu muzica formației „Huțulii din Banat”, care a durat până târziu, după miezul nopții.

Ana HRIN

Festivalul cântecului de estradă „Nazari Iaremciuk”

Festivalul cântecului de estradă „Nazari Iaremciuk”, pregătit și desfășurat la data de 30 iunie 2019 de către Organizația locală Negostina a

UUR, județul Suceava, a ajuns la cea de-a III-a ediție. Prima ediție s-a desfășurat la Negostina, pe o scenă amenajată în aer liber, în fața Școlii Generale; următoarele două ediții au avut loc pe scena Casei de Cultură din orașul Siret, la doar 3 km de Negostina, deoarece Căminul Cultural din localitate se află încă în reparații capitale și asta datorită efortului depus de autoritățile locale de la Primăria Bălcăuți, care au câștigat un mare proiect finanțat din fonduri europene. Sperăm că în toamna acestui an se va face inaugurarea și atunci ne vom bucura de condiții foarte bune, meritate de locuitorii negostineni.

Ediția festivalului din acest an a adunat artiști din țară și din Ucraina, deoarece Nazari Iaremciuk a fost Artist al Poporului ucrainean. S-au prezentat pe scenă membrii grupurilor ucrainene din Siret, Milișăuți, Negostina și din Maramureș. Din Ucraina ne-au onorat cu prezența grupul vocal „Verhovyna” din Zastavna și artista emerită Iryna Șteț împreună cu un grup de soliști. Programul a fost deschis de către talentații dansatori ai ansamblului „Cervona kalyna” din Negostina, care au prezentat publicului dansuri ucrainene specifice zonei noastre. Au urmat grupurile vocale „Verhovyna”, „Vocile Negostinei”, „Kolomyika” din Siret, „Nadiia” din Maramureș și o formație din Milișăuți, iar în încheiere au evoluat artiști din Ucraina, Iryna Șteț cu un grup de soliști, unii dintre ei din Kiev. Au răsunat cântece ucrainene și din repertoriul regretatului artist, Nazari Iaremciuk, care a fost foarte iubit și îndrăgit de către toți ucrainenii și nu numai.

În anul 1993, la cea de a IV-a ediție a Festivalului cântecului și dansului ucrainean din Negostina, Nazari Iaremciuk a fost oaspete de onoare și a cântat pe scena neterminată încă a noului Cămin Cultural, aflat atunci în construcție. La scurt timp, aproximativ un an, Nazari Iaremciuk a părăsit toate scenele, lăsând în urmă mari regrete și a trecut să cânte și să încante îngerii Domnului din ceruri. În amintirea lui a fost dezvelită o placă

comemorativă pe peretele din față al Căminului Cultural din Negostina, cu chipul lui blând, unde sunt scrise următoarele cuvinte: „În această clădire, în septembrie 1993, la cea de a IV-a ediție a Festivalului cântecului și dansului ucrainean în România, a cântat Artistul Poporului din Ucraina, Nazari Iaremciuk”.

După terminarea lucrărilor de renovare, frumosul Cămin Cultural din Negostina îi va purta numele. Noi suntem obligați să cinstim marii artiști ai poporului ucrainean, să respectăm și să cinstim mari oameni ai culturii ucrainene, care fac eforturi pentru a se păstra cultura noastră. Cântecul „Rodyna, rodyna, țe vsea Ucraina” reprezintă șlagărul marelui artist, deoarece el considera că toată Ucraina este un mare neam pe care l-a iubit ca pe propria-i familie.

Prezentatorul și moderatorul evenimentului a fost domnul profesor Eusebie Fraseniuc, care a avut cuvinte potrivite pentru cei prezenți pe scenă.

Felicia GRIGORAȘ

Acțiuni organizate de filiala Satu Mare a Uniunii Ucrainenilor din România în luna iunie 2019

În data de 9 iunie 2019, la Tarna Mare, județul Satu Mare, filiala sătmăreană a Uniunii Ucrainenilor din România, a organizat o acțiune importantă pentru noi ucrainenii, și anume „Ziua cămășii ucrainene“ la care au participat peste 180 de persoane.

Scopul principal al evenimentului a fost acela de a prezenta cămașa ucraineană (costumul tradițional) din România, Ucraina, dar și cea românească din Tarna Mare, însemnătatea și rolul ei în păstrarea identității naționale, a valorilor ucrainene și popularizarea lor în rândul tinerilor și a populației, în general.

La eveniment, au fost prezente: președintele Uniunii Ucrainenilor din România, Nicolae Miroslav Petrețchi, reprezentanți ai administrației județene, municipale și locale Satu Mare și din Ucraina (primarii comunelor Pecenyjyn, raionul Kolomyia, regiunea Ivano-Frankivsk, Comitetul filialei sătmărene a UUR, Comitetul organizației locale Tarna Mare, președinți și membri ai comitetelor locale ale UUR din județul Satu Mare, prieteni de suflet ai ucrainenilor, reprezentanți ai televiziunii centrale din București, ucrainenii și comunitatea din comuna Tarna Mare.

Prin organizarea unor astfel de evenimente

demonstrăm dragostea față de cultura proprie, cea ucraineană.

Programul de înaltă ținută prezentat de ansamblurile invitate au bucurat inimile celor prezenți la Casa de Cultură a localității, participanții, îmbrăcând cămașa și costumul tradițional, au demonstrat dragostea față de cultura proprie, faptul că prețuiesc valorile naționale și promovează moștenirea culturală a strămoșilor lor.

În cadrul acțiunii, a avut loc premiera cu o cămașă ucraineană a persoanelor care și-au adus o contribuție deosebită la promovarea relațiilor de bună colaborare româno-ucraineană, a tradițiilor și culturii ucrainene, precum și o expoziție de cămăși ucrainene ale meșterilor populari din regiunea Ivano-Frankivsk, Ucraina.

În cadrul manifestării, au avut loc și două evenimente deosebit de importante pentru filiala Satu Mare a UUR: inaugurarea sediului Organizației locale Tarna Mare a UUR (prin bunăvoința dnei Monica Sobius, primarul comunei Tarna Mare, care ne-a asigurat o sală pentru organizație, în vederea desfășurării activității ucrainenilor, membri ai organizației) și semnarea acordului de înfrățire între comuna Tarna Mare și comuna Pecenyjyn (Ucraina), acord care are ca scop deschiderea de noi posibilități pentru raporturile de

colaborare în domeniile de interes comun la nivelul celor două comune, promovarea schimburilor culturale, turistice, economice, educaționale ca factori de cunoaștere și dezvoltare a comunităților din cele două comune.

Tot în luna iunie, la data de 10 iunie 2019, în sala de ședințe a Muzeului Județean Satu Mare,

str. Vasile Lucaciu, 21, Uniunea Ucrainenilor din România a organizat un concert extraordinar de înaltă ținută, susținut de artiști emeriți ai

Ucrainei: Marian Hadenko, Vanda Drinevska, Anastasia Neceaeva, Naina Doroșenko, Zoia Tymcenko, Elena Pantyleeva etc.

Participarea numeroasă a ucrainenilor, românilor, maghiarilor la concert a demonstrat că ucrainenii și cultura ucraineană este apreciată în județ și că filiala sătmăreană se implică în organizarea unor evenimente care promovează cultura, limba și activitatea Uniunii Ucrainenilor din România, în județul Satu Mare.

Irina Liuba HORVAT

Profesori din Republica Moldova și din Ucraina în vizită la Muzeul Eparhial din Galați

Timp de șase zile, 40 de profesori și învățători din Republica Moldova și din Ucraina (din sudul Ucrainei a venit un grup de 25 de persoane) au fost întâmpinați de Înaltpreasfințitul părinte Casian, arhiepiscopul Dunării de Jos la Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine. În cele 6 zile cât a durat ediția a IV-a a schimbului cultural și tehnic intitulat „Școala de vară dunăreană“, finanțat de Ministerul pentru Românii de Pretutindeni, în cadrul proiectului „Anul Cărții“, orașul Galați a devenit cu adevărat o atracție și turistică, și un prilej de spectacole. Evenimentul a fost organizat de Asociația „Danubiana“ Galați, condusă de președintele Antoneta Crudu și de vicepreședintele Marius Crudu. Partener puternic implicat a fost Biblioteca „V.A.Urechia“, cu sprijinul Consiliului Județean, Consiliului Local, Primăriei Galați și Fundației „Andreiana Juventus“.

Natalia Ursu, coordonator al Centrului de Informare al României din Ismail, Ucraina, instituție care funcționează în cadrul Universității Umaniste de Stat din Ismail, a impresionat și emoționat pe participanții la dezbateri culturale. Zinaida Pinteac, care a fost distinsă anul trecut de președintele României cu Ordinul Meritul Cultu-

ral în grad de Cavaler, a adus cuvintele cercetătorului lui Eminescu despre romanitatea Bucegului. Tot din Ucraina au venit Mihail Mecineanu, președintele Asociației Cadrelor Didactice din regiunea Odesa, profesor la Școala Medie din Orlovka, profesoara Maria Barabaș, directorul Centrului de Formare a Cadrelor Didactice din cadrul Universității de Stat din Cahul (Republica Moldova), Ion Popa Pădure, coordonator al Asociației „Drăghiștea“ din Chișinău.

La Muzeul Eparhial Galați a fost prezentă președinta Despărțământului Astra „Mihail Kogălniceanu“ – Asociația Transilvania pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, dna Areta Moșu, care a făcut posibilă tipărirea revistei „Sud-Est“, într-o vreme în care au dispărut toate publicațiile în limba română din sudul Ucrainei. A fost o activitate deosebită la care au participat, deopotrivă, poeți, scriitori, istorici, artiști.

În final, președinta Antoneta Crudu, precum și prof. univ. dr. Mihaela Dumitriu de la Universitatea „Dunărea de Jos“ Galați au adus mulțumiri participanților la această importantă acțiune culturală.

Vichentie NICOLAICIUC

Festivalul cântecului ucrainean în memoria lui Nazari Iaremciuk

Cu ocazia celei de a 68-a aniversări a nașterii celebrului cântăreț ucrainean din Bucovina, Artist al Poporului din Ucraina, Nazari Iaremciuk, la 30 iunie 2019, a avut loc la Siret ediția a III-a a Festivalului cântecului ucrainean în memoria artistului. Nazari Iaremciuk este foarte popular printre ucrainenii din România și nu numai. Trebuie remarcat faptul că în satul Negostina, județul Suceava, pe fațada Casei de Cultură „Nazari Iaremciuk“, se află amplasată o placă comemorativă dedicată marelui artist al Ucrainei, pe care se menționează faptul că în anul 1993, în această clădire, a avut loc un mare concert cu participarea artistului ucrainean iubit de negostineni, care a dus faima cântecului de estradă în multe țări. Faima sa, cântecul său au străbătut ca fulgerul fosta Uniune Sovietică apoi a răsunat în multe țări mai apropiate sau mai îndepărtate, cum ar fi SUA, Argentina, Brazilia, Canada, Germania, Cehoslovacia, Polonia, România, Bulgaria și Macedonia.

Opera artistică a lui Nazari este, într-adevăr, vie și va trăi atâta timp, cât vor trăi și oamenii care nu-l uită, iar tineretul nostru îl onorează și cântă sau cel puțin fredonează melodiile acestuia. Nazari Iaremciuk, mai presus de toate, este Omul, care a adus în lume ceva nou: o voce unică, o anume tonalitate, o atitudine deosebită pentru cântecul ucrainean de inspirație populară.

Scopul acestei acțiuni culturale a fost acela de a-l onora cu demnitate pe celebrul cântăreț ucrainean, Artist al Poporului din Ucraina, laureat al Premiului Național „Taras Șevcenko“, de a promova și dezvolta arta interpretativă ucraineană, precum și de a susține inițiativele creative ale tinerilor cântăreți ucraineni sau români de naționalitate ucraineană.

La festival, au fost invitate ansambluri de muzică și dansuri populare ucrainene, grupuri vocale și interpreți individuali în al căror repertoriu se regăsesc lucrări ale compozitorilor ucraineni și români, dar și cântecele interpretate de Nazari Iaremciuk.

Partea oficială a festivalului a început cu un cuvânt de deschidere și de salut din partea conducerii UUR, prezentat de Victor Hrihorciuc, vicepreședinte al Uniunii Ucrainenilor din România și un cuvânt de salut din partea deputatului poporului Ucrainei, Maksym Burbak. Domnia sa împreună cu soția Tatiana au venit, pentru a treia oară, în orașul Siret pentru a sprijini un grup

național-folcloric etnografic „Kumonky“ din localitatea Verenceanka, raionul Zastavna.

„Mii de mulțumiri aduc ucrainenilor din România pentru o astfel de inițiativă, personal președintelui filialei județene Suceava a UUR și Organizației locale din Negostina pentru pregătirea și desfășurarea evenimentului. Am susținut în mod constant limba ucraineană, cântecul ucrainean și cartea ucraineană în timpul legislaturii mele în Rada Supremă. Voi continua să susțin și în continuare pentru a promova aceste valori în întreaga lume“ a declarat Maksym Burbak.

Moderatorul evenimentului, dl Eusebie Frase-niuc, a prezentat colectivele artistice participante la eveniment: filiala Maramureș a UUR reprezentată de formația „Nadiia“ din Repedea, filiala Suceava a UUR care a participat cu ansamblul de dansuri și grupul vocal „Kolomyika“ din Siret, coordonator Zirca Ianoș, ansamblul de dansuri „Călina roșie“ din Negostina, coordonator Iulian Chideșă și cu grupul vocal „Vocile Negostinei“, coordonator Petru Șoiman.

Din Ucraina, la eveniment, au luat parte: studioul vocal „Seaivo“, având în componență pe solisti Zabolotniuk Nadiia, Anastasia Tkaciuk, Natalia Klocenko și Anna Kozaciuk de la Casa Populară de Artă și Divertisment Cerepcauți, raionul Hliboka, ansamblul folcloric „Kumonky“ din satul Verenceanka, raionul Zastavna. La invitația filialei Suceava a Uniunii Ucrainenilor din România și a Organizației locale din satul Negostina, specialiștii din cadrul Casei de Artă Populară și Divertisment a raionului Vyjnyțea Olha Droniak, director artistic, Anna Vatamaniuk, metodist senior, și ansamblul vocal de amatori „Zahrava“ de la Casa Populară de Artă și Divertisment din satul Myhivo, îndrumător Halyna Moskaliuk, în componența delegației regiunii Cernăuți, au luat parte la cea de a III-a ediție a Festivalului cântecului ucrainean „Nazari Iaremciuk.“ În cadrul programului prezentat au evoluat solști vocale de la studioul vocal al Universității Naționale „Iuri Fedkovyci“, Cernăuți: Sofia Honcearuk, Tatiana Kuter, Tatiana Melnyk, Iryna Zaperediuk și Ihor Danylenko. Punctul culminant al festivalului, care a adus

aplauze furtunoase și prelungite, a fost apariția Irynei Șteț, artistă emerită a Ucrainei, care a prezentat câteva melodii îndrăgite din repertoriul cântărețului aniversat.

Festivalul a avut loc în cadrul Planului anual de proiecte și acțiuni culturale al filialei Suceava pe anul 2019, cu sprijinul financiar al Uniunii Ucrainenilor din România. Festivalurile în memoria lui Nazari Iaremciuk sunt zile de sărbătoare sfântă. Deoarece este un moment sacru atunci când ies pe scenă soliști și grupuri vocale și cântă cu tot sufletul, din adâncul inimii, cântecele lui Nazari Iaremciuk. În timpul festivalului, publicul spectator a fost stăpânit de mari emoții, în sală a domnit buna dispoziție și o stare de spirit specială „de familie“. Toți participanții au abordat cu multă responsabilitate implicarea în organizarea și desfășurarea acestui eveniment și lucrul acesta a făcut ca acțiunea să fie apreciată de publicul spectator.

În conștiința noastră, Nazari, în ciuda tuturor prejudecăților și a morții timpurii, este și va rămâne pentru totdeauna cu noi prin cântecele sale. Așa cum se schimbă un anotimp după altul, așa cum se reînnoiește pământul după o iarnă lungă, nimic din această lume nu dispare fără urmă, ci pur și simplu se perfecționează, se reînnoiește sub alte dimensiuni ale vieții, pentru a continua apoi treaba începută. Într-un interviu Nazari Iaremciuk a spus „că fiecare dintre noi trebuie să fie într-un zbor continuu – peste obișnuit și prin soartă, dar fără a

pierde contactul cu pământul și întotdeauna să ne amintim de lucrurile sfinte: unde te-ai născut, cine ești, pentru ce trăiești și din ce izvor bei apa vindecătoare, dătătoare de viață“.

Și festivalul dedicat lui Nazari Iaremciuk este un zbor deasupra prozaismului și al vanității.

Victor HRIHORCIUC,
vicepreședintele UUR

Da, ați citit bine, nu este un simplu joc de cuvinte și nici o coincidență de denumiri căci, într-adevăr, în acest oraș cochec, situat în inima Bucovinei, care se numește Gura Humorului, în perioada 5-7 iulie a.c. a avut loc Festivalul internațional de grafică satirică și literatură umoristică, intitulat „Umor la... Gura Humorului“, ediția a XXIX-a.

Pentru trei zile, acest oraș a devenit centrul – unii zic chiar „buricul“ – umorului și al buneii dispoziții la nivelul întregii țări. Festivalul, devenit tradițional, este organizat de către Primăria orașului Gura Humorului, Consiliul Județean Suceava, Centrul Cultural „Bucovina“ în colaborare cu Primăria Mănăstirea Humorului și, deși este un tot întreg, are totuși două părți distincte, prima – cea de grafică satirică care include în primul rând caricaturi și a doua – cea de literatură umoristică axată pe epigrame, monologuri, scenete, cărți etc. cu tematică umoristică.

După cum se vede, festivalul este internațional (partea de grafică) și acest fapt oferă publicului și participanților posibilitatea de a cunoaște și creația unor cunoscuți artiști-graficieni de peste hotare. Datorită tematicii alese și calității artistice deosebite a lucrărilor expuse, festivalul dobândește an de an o tot mai mare popularitate, dovadă fiind numărul tot mai mare de participanți, de lucrări expuse și de vizitatori, la care trebuie adăugate aprecierile și remarcile elogioase din presă și din programele TV. Acest fapt a fost subliniat și de către Marius Ursaciuc, primarul orașului Gura Humorului în cuvântul său de deschidere care, printre altele, a subliniat și faptul că este o cinste pentru locuitorii orașului, dar nu numai pentru ei, de a avea aici un astfel de eveniment, de a avea posibilitatea cunoașterii unor valori artistice ale crea-

Umor la... Gura Humorului

torilor și de peste hotare și invers, de a oferi străinilor posibilitatea de a vedea creațiile autorilor români. Este o mândrie pentru oraș, chiar și pentru țară, că acest festival a ajuns să aibă un prestigiu și renume internațional.

renumitului grafician-caricaturist din Timișoara, Ștefan Popa Popa's. Datorită talentului și caricaturilor sale de o calitate excepțională, îndeosebi a celor ale unor înalte și importante personalități mondiale, el a dobândit un renume de artist de talie internațională. La Gura Humorului, au putut fi văzute și admirate o serie de portrete caricaturizate ale unor șefi de stat și ale multor oameni de seamă din domeniul politicii, culturii, religiei, forțelor armate, executate într-un stil propriu, caracteristic autorului. Elocventă în acest sens a fost și prezentarea colectivă a acestor personalități intitulată „Popa's – Le plus rapide caricaturiste du monde“.

Așa cum era și normal, la secția grafică au fost expuse și multe lucrări ale graficienilor români din țară, cât și ale celor autohtoni, printre aceștia numărându-se Radu Bercea, Pamfil Horodnic, Mihai Pânzaru – PIM, George Gavrillean (post mortem), iar din țară Mara Ungureanu, Marian Avramescu, Leonte Năstase, Gabriel Bratu și mulți alții reprezentând toate colțurile țării și orașe ca: Iași, Constanța, Craiova, Cluj, București ș.a.

Lucrările expuse au fost de înaltă calitate atât din punct de vedere tematic, cât și al execuției, ele fiind selectate cu multă atenție, înainte de a fi expuse, de către un juriu competent. Este de remarcat faptul că, la fiecare nouă ediție a festivalului, exigențele selectării sunt tot mai mari. Acest fapt constituie cheia succesului de care s-a bucurat în rândul participanților și vizitatorilor acest festival atât cu secțiunea sa de grafică, cât și cu cea de literatură umoristică. Faptul a fost confirmat de aprecierile elogioase care au fost în presă și în emisiunile radio-TV dedicate evenimentului. Bineînțeles că la toate acestea se adaugă și comentariile favorabile personale ale vizitatorilor, participanților, fapt confirmat și de nenumăratele înregistrări foto-video făcute la fața locului. La cele menționate mai sus, trebuie adăugat și faptul că pe parcursul celor

Anul acesta, participarea la festival a fost de amploare, îndeosebi a graficienilor de peste hotare. Au fost primite pentru a fi expuse lucrări-caricaturi de la graficieni din peste 50 de țări și aprobate din 43 de țări din 4 continente (fără Australia), dintre care amintim: Argentina, Anglia, Iran, India, Brazilia, Italia, Turcia, Serbia, Rusia, China, SUA, Ucraina, Polonia, Bulgaria, Israel, Irak, Indonezia și altele. Ucraina fost bine reprezentată căci, în afară de Volodymyr Kazanevskyi, Valeri Mamot, Valentyn Bezruk, Oleksi Kustovskyi, deja bine cunoscuți humorilor de la edițiile anterioare ale acestui festival, au mai fost și nume mai puțin cunoscute ca: Mychailo Maievskyi, Oleksandr Barabanșikov, Konstantyn Kazancev, Mykola Levkovskyi, Oleh Lakteiev. Dintre artiștii-graficieni din Ucraina, Volodymyr Kazanevskyi a avut vernisajul său propriu, la care au fost expuse 21 de lucrări.

Revelația expoziției de grafică satirică a fost expoziția personală a

trei zile de desfășurare a festivalului acesta a fost completat și cu lansări de carte, cu recitalul comic al lui Doru Octavian Dumitru, aria cu surprize a tenorului Sorin Ursan Delaclit, și prezentarea piesei de teatru „Cerere în căsătorie“ de A.P.Cehov – Teatrul „Mihai Eminescu“ din Botoșani.

Ca și la edițiile anterioare, Festivalul „Umor la... Gura Humorului“ s-a bucurat de multă atenție și de o mare popularitate în rândul numerosului public local, cât și al invitaților, inclusiv al turiștilor prezenți ocazional în oraș în acel weekend. Părerea unanimă a fost că un astfel de festival cu caracter umoristic este foarte bine venit, deoarece umorul face parte din specificul temperamentului și caracterului uman, ne bucură existența, ne aduce permanent un strop de voie bună în viața de zi cu zi, justificând cele spuse cândva de marele comic Charlie Chaplin că „Ziua în care nu ai râs este o zi pierdută“. În contextul acestei afirmații se încadrează evenimentul de la Gura Humorului și dorința de a vedea cât mai repede următoarea, a XXX-a ediție a acestui festival internațional. În fotografiile anexate, sunt prezentate lucrări ale graficienilor Oleh Lakteiev, Volodymyr Kazanevskyi din Ucraina și ale lui Pamfil Horodnic și Ștefan Popa Popa's din România.

Text și foto Iarema ONEȘCIUC

Mychailo Koțiubynskyi omagiat la Cluj-Napoca

Unul dintre cei mai originali prozatori ucraineni de la cumpăna secolelor XIX-XX, pe care Serhi Iefremov îl aprecia ca fiind „un om de cultură până în cele mai mici detalii, european din cap până-n picioare, un adevărat aristocrat al spiritului“, Mychailo Koțiubynskyi a intrat în istoria literaturii ucrainene drept inițiatorului prozei impresioniste, reformând, totodată, proza ucraineană în direcția modernistă a literaturii europene.

La 29 iunie a.c., Organizația județeană Cluj a UUR împreună cu Specializarea Limba și literatura ucraineană din cadrul Facultății de Litere au organizat manifestarea științifico-culturală „155 de ani de la nașterea scriitorului și jurnalistului Mychailo Koțiubynskyi“. Evenimentul a cuprins două componente: științifică, prin prezentarea de comunicări despre viața și opera „clasicului“ literaturii ucrainene, și culturală, prin vizionarea de documentare privind biografia scriitorului și a fragmentelor din capodopera cinematografică a lui Serhi I. Paradjanov, *Umbrele strămoșilor uitați*, ecranizarea povestirii lui Koțiubynskyi din 1964.

În prima comunicare, *Mychailo Koțiubynskyi, maestru al nuvelei impresioniste*, prezentată de studenta Andreea Burlacu, a fost urmărit parcursul biografic al scriitorului ucrainean. Amintim, sintetic, câteva dintre operele acestuia. Astfel, pe la mijlocul anilor '80, apare povestirea *Andri Soloviiko sau învățătura este lumină, iar analfabetismul, întuneric și Unchiul și mătușa*. În 1890, publică, în revista „Clopoțel“, poezia *Căsuța noastră*. În 1891, scrie povestirile *Harytea*, *Bradul*, *Cinci zloți*, *Concubinajul*, basmul în versuri *Fratele pizmaș*, iar un an mai târziu aderă la tovărășia ilegală a „Frației tarasivilor“, condusă de Vitali Borovyko (ideile liberal-iluministe ale grupării își vor găsi întruchiparea în povestea Cho (1894)). Tot în această perioadă, scrie povestiri inspirate din viața moldovenilor: *Pentru binele comun* (1895), *Pe cuptor* (1896), *Solul de la împăratul negru* (1897), *Strigoaica* (1898) și din cea a tătarilor *Cu prețul vieții* (1901), *Pe piatră* (1902), *În lumea păcătoasă*, *Sub minarete* (1904). În 1905, scriitorul întreprinde o călătorie în țările Europei Centrale și de Vest: Austro-Ungaria, Germania, Italia etc. Între 1906-1912, creează povestirile *La drum*, *Caii nu poartă vina*, nuvelele *Intermezzo*, *Persona grata*, *Fata morgana*. Între 1911-1912, Koțiubynskyi vizitează, de câteva ori, satul huțul Kryvorivnea, unde s-a întâlnit cu Ivan

Franko, Lesea Ukrainka și cu etnograful Volodymyr Hnatiuk, fapt ce a determinat nașterea ideii ce stă la baza povestirii *Umbrele strămoșilor uitați*.

În cea de-a doua comunicare, susținută de Paulina Cail, cu titlul *Чарівний світ Гуцульщини у повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського* (Lumea fermecătoare a ținutului huțul, reflectată în povestirea *Umbrele strămoșilor uitați*), a fost evidențiat, în mod special, specificul etnolingvistic al huțurilor, modul lor de viață, credințele lor, păgâne la origini. Fiecare pagină a povestirii este impregnată de creația populară orală (cântece, urări și basme). Tema principală a operei este iubirea dintre Maricika și Ivanko, protagoniștii operei, care s-a născut pe fondul conflictului dintre familiile lor. Destinul shakesperian al celor doi îndrăgostiți, care se derulează într-un cadru mirific, este presărat cu elemente fantastice, născute din etosul huțul. Subiectul povestirii este învăluit într-un lirism deosebit, potențat de folosirea procedeelelor stilistice, specifice tradiției folclorice.

Mychailo Koțiubynskyi – de la realism la impresionism este titlul celei de-a treia comunicări, prezentate de subsemnata, în care a fost evidențiată maniera stilistică a scriitorului, care traversează două etape majore înainte de a ajunge la stilul care-l va consacra și-i va asigura un loc aparte pe arena literaturii și culturii ucrainene.

Așadar, în primele sale opere, care coincid cu prima etapă, se simte influența realismului etnografic al lui Ivan Neciui-Levyțkyi, iar, cu timpul, cea a realismului psihologic al lui Panas Myrnyi. De la scriitorii din vechea generație, Koțiubynskyi preia tematica, experiența lor artistică în ceea ce privește zugrăvirea situațiilor de viață, a tipurilor, precum și capacitatea de a sublinia detaliul caracteristic. Însă, după cum mărturisește scriitorul însuși, în scrisoarea adresată lui M. Staryțkyi, tematica satului s-a dovedit a fi insuficientă pentru intențiile sale creatoare: „Timp de un secol, literatura noastră [...] s-a inspirat, cu precădere, din lumea satului. [...] Educat în spiritul celor mai bune modele ale literaturii europene contemporane..., cititorul nostru inteligent are dreptul de a spera și din partea propriei literaturi la un câmp mai larg de observare, la o zugrăvire fidelă a variatelor aspecte ale vieții, iar nu doar a unei singure categorii sociale“. Nici cea de-a doua etapă a parcursului său literar, când înclină

spre naturalismul francez, în special cel al lui Guy de Maupassant, nu corespunde profilului său creator, deși această manieră îi permite ceva mai mult să recreeze rețeaua de stări și trăiri conflictuale.

Analizând traiectoria parcursă de Koțiubynskyi în ceea ce privește perfecționarea manierei și a procedeelelor stilistice folosite, S. Iefremov consideră că „realismul ucrainean i-a oferit o fundamentare solidă și o luciditate a gândirii, iar naturalismul francez i-a prilejuit o analiză a frumosului, pe care doar ochiul artistului îl poate capta“.

Doar abandonând cele două procedee (etnografic și naturalist), corespunzătoare celor două etape, Mychailo Koțiubynskyi devine el însuși, iar acest fapt este evident, înainte de toate, în confruntarea operelor scrise în manieră realistă cu cele din perioada maturității artistice. Astfel că, treptat, se produce trecerea la impresionism („a vedea – a simți – a exprima“), stil care-l caracterizează pe deplin și care-i va marca, de-acum încolo, creația literară. Mărturie în acest sens stau povestirile scrise între 1906-1912: *La drum*, *Caii nu poartă vina*, nuvelele *Intermezzo*, *Persona grata*, *Fata morgana*, *Cadou de onomastică*, *Scrisoarea* etc., în care se poate observa particularitatea originală a metodei sale de creație, ce constă în analiza fină a complexului trăirilor umane în detrimentul zugrăvirii aspectelor mărunte ale vieții.

La finalul evenimentului, dl lector dr. Herbil Ioan a prezentat cinci cărți apărute anul acesta sub egida și cu sprijinul financiar al Uniunii Ucrainenilor din România. Este vorba de *Nebirutele sunete* de Oles Deac, în traducerea lui Corneliu Irod, *Калинова душа моя* de Larisa Mihaela Traista, *Оберіг души мого*, volum semnat de Mychailo Voloșciuk, *Romanele lui Liviu Rebreanu*. *Dinamica viziunii artistice* de Tamara Nosenko, în traducerea lui Corneliu Irod, *Antropimie oficială la ucrainenii maramureșeni*, autorul fiind Ioan Herbil.

În concluzie, manifestarea dedicată lui M. Koțiubynskyi a reprezentat, pentru comunitatea ucrainenilor din Cluj-Napoca, un prilej deosebit de rememorare a rolului pe care scriitorul l-a jucat în definirea europeană a literaturii ucrainene, pe de o parte, iar pe de alta, o modalitate plăcută și constructivă de a petrece timp unii cu alții.

Mihaela HERBIL

Luna lui „Cuptor“ între semnificații și tradiție

Luna a șaptea-n calendar treieră mustățile spi- celor, materializează concedii de odihnă, anga- jează în lucrare de simțire sufletească zile de sărbătoare și de tradiții populare.

Este atât de importantă vigilența, încât atunci când porțile rămân larg deschis, fotografatul etno- log aflat în cutreier de inspirație și contemplații pe vechi ulițe, trage în poză (ocazional) un țest pen- tru coacerea lipiei. Acest cuptoraș din „epoca de lut“, ajuns la vârsta a III-a sau a IV-a e trecut pe o listă de donații, în vederea completării expo- natelor într-un muzeu rural recent deschis.

Lucrătorilor de la „Gaze“, în principiu, după terminarea lucrului, luna lui Cuptor pare dispusă să le rezerve o masă (pentru un ospăț) la un restaurant ce poate că, nu întâmplător, poartă numele de „Cuptorul cu lemne“.

În luna lui Cuptor toate drumurile duc la Ro- ma. În afară de autostrada pe direcția litoralul românesc.

Geamandurile fac parte din decorul marin. Cei ce le ignoră prezența, trecând dincolo de avertis- mentele salvamarului, se descurcă pe cont pro- priu... până la proba contrarie.

Soarele lunii lui Cuptor... Chipul lui Helios, de dimineață, într-o picătură de rouă. Este însem- nul fenomenului numit ubicuitate. Privit dintr-o perspectivă smerită oglindirea aceasta se face cu recunoștință în mărinimia Celui mai Înalt decât imaginea propriu-zisă, adevăratul soare. Potrivit textului din 4 Regi 2, 11, un personaj biblic de primă mărime, Sfântul Proroc Ilie, a fost înălțat la cer într-un car de foc. Totuși un car, chiar și de foc, trebuie condus de cineva. Carul de foc este tras de cai de foc; atât de focuși pentru a se împă- mânteni (în mod evident) apartenența cerească atât a cailor, cât și a vizitiului care îi mână, pier- zându-se în direcția a ceea ce Sfântul Maleahi numește profetic „Soarele dreptății“ (3, 20).

Viața Sfântului Ilie cel urcat la cer cu un car de foc și prăznuit la 20 iulie – duhovnicește – se completează reciproc. Iar atunci când frumusețea de imagine a acestui înger „întrupat în carne“, ce a primit de la Dumnezeu puterea de a deschide și închide cerurile, răzbate până la cei interesați precizarea că, era de origine din Tevsi in Galaad. Știrea aceasta care este un atribut poate fi luată un compliment adus tradiției apocrife, care a transmis aceste detalii despre nașterea profetului, precizând totodată, ca detaliu în surplus, că el era din tribul lui Aaron și deci era Preot.

Întrecând cu imaginația noastră înaltul sui- șului la cer, largul construcției pe osii și roți făurite din flăcări de foc, adâncul apelor cerului ce se revărsă în semn de ceresc omagiu, din belșug, peste pământ, a patra dimensiune a caru- lui de foc e iubirea.

Lunile anului în tradiția populară sunt consi- derate a fi „cei 12 fii ai Anului“. Ei își schimbă straietele dar Anul rămâne același. Cei „12“ ur- mează toate cele, în supunere, uneori intrând în contradicție cu prognozele meteo. Urmând cu consecvență calea lor, toți cei „12“ fac – în acest

fel – o demonstrație a faptului că voia stăpânirii cerului este peste ei voință de ascultare și iubire.

Cu prinusul pe care creștinismul îl dăruiește Iubirii prin asta el există în inimile celor ce tră- iesc tradițiile creștinești. Educarea o face de tim- puriu biserica, familia, școala, societatea... Pe terenul realității, pe desfășurătorul de tradiții și obiceiuri figurează... manifestarea inimilor iubitoare!

În lumea simțuală a corpului fizic perioadele caniculare sunt înțelese și percepute cu ajutorul termometrelor. Îndatorirea unui termometru cu mercur e să „jocă“ coloana de mercur: tur și retur. Legea avantajului unui frigider, de exem- plu, este un fel de lege pe care fiecare arbitru (citește deținător) o aplică... în legea lui, pe buzu- narul său. Singure ventilatoarele posesoare de aripi de meserie poartă toanele lui Cuptor... pe sus!

Bufnița, cu ochii-i atotvăzători noaptea, în timpul zilei stând oarbă, nu-și poate dezvălui misterul luminii, într-o zi din calendarul lui Cuptor. În adâncul speranțelor și al dorințelor se odihnește tăcuta nădejde a omului, ca într-o zi de 20 iulie, încredințându-se visurilor, să poată vedea aievea carul de foc, deoarece în visuri stă taina, ușa ce dă spre veșnicie.

Și romanii, la timpul lor, s-au manifestat cu prudență. Au evitat să însemne scala termometru- lui cu cifrele lor... Este bine să te gândești la ziua de mâine, la lumina ei – e chiar necesar. „Ziua de azi“ valorează ceva, amintește celor simțitori ca și celor interesați, că o zi nu merită s-o dai pe nimic până ce cerul nu se luminează de o nouă zi. Într-o dimineață, când obrazul cerului e încă palid spre răsărit, să ne plasăm într-un loc cu des- chidere mai largă și să privim într-acolo, și vom zăbovi tăcuți cu ochii la nașterea unei zile din luna lui Cuptor. Treptat ea se va înșuruba în cer.

Urcându-mă în caruselul lunilor lui „Cuptor“ am simțit că, de-a lungul vremurilor, multe din ele au stârnit interes trăitor (emoțional) și nu în cele din urmă admirația față de „aducătorul de ploi“, „căruțașul cerului“ potrivit tradițiilor evre- iești și creștine. Aproape metodic, acesta se leagănă în vântoase, risipește norii sclipitori, îi stârnește pe cei întunecați să mârâie întâi, apoi să zgârie cu fulgere peste dealuri și peste câmpii. Și precum fiecare dintre noi poate sta singur în ploaie, la fel, fiecare dintre noi trebuie să recu- noască: Sfântul Ilie, cel urcat la cer, de ziua cin- stirii sale (20 iulie) se ține de cuvânt.

Pentru motive nepământene luna lui Cuptor, asociată cu viața Sfântului Ilie cel urcat la cer cu un car de foc și prăznuită la 20 iulie – e ca și Iubirea. Iubirea e Suprema Ficțiune tot atât de amplă, pe cât de reală e Viața. Și nu mai e un alt drum pe care semnificațiile biblice, împletite cu trăirile și retrăirile tradiției și ale sfințitelor obi- ceiuri populare trebuie – reunite – să meargă înainte reunite cu Viața.

Mihai MATEICIUC

Câmpii din stepele de neam

În crucea nopții blânde
Hotarul ni se-arată
Eu văd doar... umbre reci
Destinul ce și-l poartă!
Apar hatmanii noștri,
Voinici că-s ... atamani
Ne lasă peste veacuri
Mesaj udat cu sânge
Să nu vindeți pe bani
A voastră libertate
Ce-a fost... prea scump plătită
În sutele de ani
De toți cazacii noștri
Ce nu s-au dat pe pungi
Ca zdrențele, pe bani!
Căci moartea ce e hădă
Din morți i-ar învia
Și-acum, pe trădători
În iadul conștiinței
Viclenilor de neam
Pe veci i-ar îngropa
Nu vindeți viitorul
Străbunei și-ncercatei
Ale voastre vechi țări...
Ce Ucraina este
Voi vreți o țară tristă?
Sau una de poveste!?
Gândiți acum ce-i bine
Spre voi și ... toți ai voștri
Căci liftele de neam
N-au fost, nu sunt ai noștri
Și-atunci, vă-ntreb acuma:
Ce-i sfânt la temelia
Măreței Ucraine?
Credința că-i o țară
Puternică și-iubită
Sau bunăstarea voastră
De veacuri... scump plătită
De cei ce n-au dorit
Să-și vândă țara-n veac
Mesajul spre milenii
Vi-l las la toți acuma
Cu pana-mi întărită
De-atâta mișelie
Ce-o văd în jur, acum:
Nu vindeți Ucraina
Muscalilor – mișei
Ci duceți mai departe
Porunca ce vi-i sfântă
Rostiți: eroi și slavă!
Și mergeți a lupta
Spre izbăvirea ei...

Am scris aceste versuri ca o atenționare, în aceste vremuri atât de tulburi și totodată atât de actuale în istoria Ucrainei a celor care nu înțeleg că trădând interesele contemporane ale Ucrainei trădează viitorul lor și al copiilor lor fără să mai poată reveni asupra deciziei luate în cunoștință de cauză...

Ionuț MUTU

Coordonatele receptării lui Mihai Eminescu în spațiul cultural ucrainean

Cititorul de limba ucraineană află, pentru prima oară, de cel mai mare poet român din toate timpurile, Mihai Eminescu, din articolul literatului german Georg Adam, *Деячо про румунську літературу (Câte ceva despre literatura română)*, publicat în prestigiosul cotidian din Lviv «Literaturno-naukovyi visnyk» (Lviv, 1902, v. 17), în care sunt prezentate, succint, principalele trăsături ale personalității sale artistice: lui Eminescu i-a fost dat să atingă supremația în câmpul liricii; creația sa prezintă influențe evidente ale lui Goethe și Lenau, dar ar fi greșit să nu se evidențieze multitudinea aspectelor individuale și naționale; concepțiile sale despre lume «se află» în sfera filosofiei lui Schopenhauer; pesimismul și melancolia au marcat poezia sa; natura poetului este uimitor de legată de sufletul poporului său.

Prin creațiile sale poetice, Eminescu începe să fie cunoscut în spațiul ucrainean din 1903, când eruditul istoric literar galițian, Vasyl Șciurat, în culegerea sa *Поезія XIX віка (Poezia secolului al XIX-lea)*, Lviv, 1903), publică nu doar traducerea poeziei *Ce te legeni, codrule* (în traducere aceasta fiind intitulată *Доїна – Doină*), cum s-a crezut la noi, ci și alte trei traduceri, precum *Scrisoarea II* (în traducere fiind numită *Сатир – Satiră*, cum le numea Eminescu însuși cele 5 Scrisori ale sale), *O, mamă...* (în traducere având titlul *Вічно*, ce consună cu conținutul poeziei) și *Singurătate* (cu un titlu ușor modificat – *В самотині* – adică *În singurătate*). Pe baza acestor bucăți Vasyl Șciurat relevă două dominante fundamentale ale creației eminesciene – lirică și satirică. În ierarhia valorică, îl consideră pe Eminescu drept cel mai mare poet român, după Vasile Alecsandri.

Înalta considerație a lui Șciurat reiese și din faptul că în sumara sa antologie (partea întâia cuprinzând poeți din grupul de limbi latine) Eminescu figurează alături de cunoscuții poeți francezi Alphonse de Lamartine, Victor Hugo, Alfred de Musset etc., de poeți italieni, de o serie de poeți români ai vremii.

După 1903, abia dacă mai întâlnim numele poetului în vreo publicație din anii '30 ai secolului al XX-lea.

O din ce în mai intensă familiarizare a cititorului de limba ucraineană cu creația Luceafărului poeziei române se produce după cel de al Doilea Război Mondial, mai întâi prin traduceri din creația sa, tipărite în culegeri sau în reviste, cu ocazia datelor «rotunde» (ale nașterii sau morții poetului).

Acest început are loc în anul 1952, în care editura bucureșteană «Cartea Rusă» publică primul *Cobzar* românesc al lui Taras Șevcenko, cu un *Cuvânt înainte* semnat de Mihail Sadoveanu, iar editura kieveană pentru literatură publică prima culegere de traduceri din poeziile lui Eminescu, cuprinzând 43 de bucăți dintre cele mai reprezentative creații ale sale, *Scrisoarea II, Scrisoarea III*, poemele *Umbre pe pânza vremii, Călin, Luceafărul* și *Miron și frumoasa fără corp*. Culegerea se deschide cu o scurtă dar sugestivă prefață semnată de M. Sadoveanu, în care apariția lui Eminescu este comparată cu floarea primăverii ce iese la lumină spărgând solul stătut, iar scurta sa existență – cu cea a zborului meteoric, imaginea căruia, precum o luminoasă stea, va dăinui veșnic în conștiința neamului românesc, datorită valențelor atinse de poezia sa prin înnoirea ritmurilor și rimelor, îmbogățirea imaginilor artistice, prin statornicirea unor noi epitețe, inovarea limbii poetice, îmbogățirea lexicului, prin înalta măiestrie și inepuizabila adâncime a gândului.

Cea de a doua ediție a poeziilor lui Eminescu în ucraineană, apărută în 1974, reprezintă din punct de vedere al conținutului, un progres față de prima: mai întâi, ca și în edițiile prestigioase românești (v. de exemplu ediția Perpessicius, din 1964), aici poeziile se dau în ordinea lor cronologică, în al doilea rând, apar, de data aceasta, traduse toate cele 5 Scrisori, poemul *Împărat și*

proletar în întregime, o parte dintre poezii sunt retraduse, iar altele fiind traduse pentru prima oară. Sub aspectul interpretării operei lui Eminescu, prefața, intitulată *Cântăreț al luptei și iubirii*, semnată de îngrijitorul și traducătorul unui însemnat număr de poezii, poetul Andrei Miastkivskiy, se concentrează, în esență, în jurul celor două «reper» tematice semnalate în titlul ei, apropiindu-se cumva de cele două dominante eminesciene relevate de Vasyl Șciurat.

Imaginea clasicului nostru se îmbogățește prin apariția la Kiev, în 1989, a romanului *Geniu pustiu*, în traducere și cu prefața cunoscutului filolog ucrainean Stanislav Semcinskyi.

Permanentizarea Luceafărului poeziei românești pe coordonata ascensională a receptării lui prin traduceri ucrainene este întărită prin apariția în anul 2000, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea sa, a două ediții notabile. La Kiev, apare culegerea bilingvă *Din valurile vremii – Из хвиль часів*, îngrijită și prefăcută (*Зірка генія – Steaua geniului*) de Stepan Kelar, căruia îi aparține și majoritatea traducerilor, toate fiind poezii lirice. Culegerea cuprinde și o serie de traduceri realizate anterior de alți traducători. În același an, editura bucureșteană «Elion» tipărește și ea o culegere bilingvă din creațiile eminesciene, *Poezii – Poezii*, îngrijită de literatul nostru Mychailo Mychailiuk și prefăcută de acad. Dan Horia Mazilu. Sunt reproduse traduceri anterioare, dar și unele noi, precum *Mortua est, Rugăciunea unui dac, Colinde, colinde*, realizate de M. Mychailiuk, și *Răsai asupra mea, Rugăciune, Odă*, realizate de Mykola Korsiuk.

Parmanentizarea pe coordonata receptivă ascensională a lui Eminescu în spațiul cultural ucrainean este «punctată» edificator și prin traduceri poemului *Luceafărul*, realizate anterior de Iaroslav Șporta (1952), Andrei Miastkivskiy (1974), apoi de Volodymyr Kolomiț (2000), Stanislav Stryjeniuk (2001) și Vitali Kolodii (2001;2003). Începutul acestui poem, scrie Lora Bostan, de la Universitatea Națională «Iuri Fedkovyci», Cernăuți, a tradus profesorul și poetul cernăuțean, Bohdan Melnyciuk.

Neîntreruptei permanentizări a lui Eminescu în spațiul ucrainean au servit adecvat traduceri din creația sa, publicate în revista «Vsesvit» («Universul», nr.nr. 1-2; 12, 2015; nr. 3-4, 2017; nr. 1-2, 2018; nr. 4, din anul curent, 2019).

Traducerile ucrainene au fost efectuate din creația antumă, dar și din cea postumă a poetului nostru. Ele nu reprezintă nici pe departe întreaga operă poetică a lui Eminescu, dar și pe baza lor se pot efectua, se și efectuează în prezent, studii de eminescologie.

Permanentizarea poetului nostru național, ca valoare distinctă în spațiul cultural ucrainean, este relevată prin materiale exegetice privind opera sa. După prezentările lui, oarecum standardizate, în *Enciclopedia sovietică ucraineană (Українська радянська енциклопедія, 1964, 1978)* și în *Enciclopedia literară ucraineană (Українська літературна енциклопедія, 1990)*, în prefețele edițiilor din Eminescu și în articolele pentru publicul larg, în eminescologia ucraineană debutează momentul primenirii demersului exegetic: în 1965, la Universitatea din Lviv, V. A. Tonkovidov susține disertația *Філософские взгляды Михаила Эминеску (Conceptiile filosofice ale lui Mihai Eminescu)*, tema căreia ar merita să fie reexaminată în comparație cu lucrările literaturii George Călinescu sau ale filosofului Constantin Noica, dar și cu lucrarea cercetătoarei ucrainene contemporane Victoria Kolomițeva referitoare la problema *Categoria timpului în discursul poetic*, în tratarea căreia sunt luate în considerație *Geniul pustiu* al lui Eminescu și unele creații ale lui Șevcenko. Printr-o prismă contemporană ar trebui revăzută și o altă lucrare a lui Tonkovidov, și anume *Общесоциологические взгляды Михаила Эминеску (Conceptiile*

sociologice ale lui Mihai Eminescu). La aceeași universitate din Lviv, în anul 1969, M. Știvelman a susținut disertația *Проблеми творчества раннего Эминеску (Problemele creației de tinerețe ale lui Eminescu)*. Pe această temă s-a scris mult în România, dar și la Cernăuți.

Evidențierea lărgirii de către Eminescu a tematicii creațiilor sale a fost relevată de Stanislav Semcinskyi în comunicarea sa *Античний мир в творчестве Михаила Эминеску* (Tbilisi, 1975). Și această temă a fost intens abordată în România.

O deosebită atenție a fost acordată lui Eminescu la Cernăuți. În anul curent, 2019, conform Dispoziției Administrației de Stat a regiunii Cernăuți, comemorarea a 130 de ani de la moartea poetului a fost realizată, în trimestrul II al anului curent, prin multe manifestări adecvate.

Un remarcabil efort au depus în studierea operei eminesciene literații cernăuțeni, în special profesorii Universității locale: Oleksa Romanet a publicat o serie de articole interesante despre Eminescu; Volodymyr Antoficiuk a studiat *Rugăciunea și Psalmul* în creația lui Taras Șevcenko și Mihai Eminescu; Lidia Kovalet a schițat o interesantă paralelă a școlii parcurse la Cernăuți de către Mihai Eminescu și Iuri Fedkovyci; Borys Bunciuk a contribuit la elaborarea și apobarea Programei pentru obținerea gradelor didactice de «specialist» și «magistru» în specialitatea «Limba și literatura română», în care un important loc ocupă Mihai Eminescu; Bohdan Melnyciuk a tipărit auxiliarul didactic *Literatura română și moldovenească* (2003), s-a preocupat de elucidarea relațiilor lui Eminescu cu Ucraina, iar prin interpretările/traducerile sale din poezii române (în primul rând, din Eminescu), cum subliniază Lora Bostan, a pus bazele «școlii traductologice din Bucovina», ca poet închinând lui Eminescu creații personale; K. I. Paladean a demonstrat faptul cum pe baza hexametrelor clasice de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul celui de al XX-lea, Mihai Eminescu a creat un model național al hexametrelor, care corespunde naturii limbii române. Lucrări de diplomă și cele de magistru pe teme eminescologice elaborează absolvenții universității cernăuțene.

Interesante unghiuri de receptare a creației lui Mihai Eminescu conțin lucrările literaților cernăuțeni extrauniversitari, precum Volodymyr Burban (Eminescu, Ce avea de spus, a zis până la 33 de ani), I.V.Zaharciuk (*Literatura bucovineană – un model european*), G. Feșciuk (*Ne-stinsa clipă a poeziei lui Eminescu*) ș.a. O atenție specială merită traducerea poemului *Luceafărul* de către Vitali Kolodii, prezența lui Eminescu în creația scriitorului cernăuțean Mychailo Ivasiuk, considerațiile despre geniul eminescian ale lui Mircea Liutik ș.a., dar despre toate acestea, poate, cu o altă ocazie.

De o deosebită eficiență în permanentizarea figurii lui Mihai Eminescu în mediul tinereții ucrainene contemporane sunt concursurile și festivalurile de recitare a poeziei eminesciene.

Neîntinată memorie a poetului nostru național este întreținută prin organizarea expozițiilor de carte eminesciană, organizarea expoziției muzeistice în clădirea fostului gimnaziu în care a studiat Eminescu, intenționată deschidere a muzeului cernăuțean «Mihai Eminescu», dezvelirea busturilor și monumentelor poetului la Cernăuți și Herța.

La Cernăuți, Eminescu este considerat drept «fiu a două popoare», cum s-a exprimat într-un interviu consulul general al României la Cernăuți. Mai inspirată a fost în exprimarea acestei considerații Iryna Gubanova: «Міхай Емінеску: румунський Шевченко з Буковини» («Mihai Eminescu este românul Șevcenko din Bucovina»).

Ioan REBUȘAPCĂ

Nu este un demers simplu să emiți judecăți de valoare despre o asemenea carte. Eu sunt profan în domeniul creștinismului, sau cel puțin așa mă consider, cu toate că pregătirea mea de specialitate, profesor de istorie, mi-a permis să acumulez multe informații. Până acum nu am putut înțelege de ce este atâta durere în această lume, de ce se nasc copii cu handicapuri severe, unii trăind cu dureri cumplite toată viața lor. Nu am putut înțelege de ce lui Adam i s-a interzis să se apropie de pomul cunoașterii binelui și a răului, atâta timp cât a fost înzestrat cu rațiune. Șirul întrebărilor mele era mult mai lung. Dar, cu toate acestea, nu puteam înțelege lumea fără existența lui Dumnezeu. Chiar Mântuitorul ne dovedește prin faptele Sale pedagogia binelui.

Am citit și recitat lucrarea părintelui Radu Botiș „Aspecte pedagogice și catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos” și ezitățile mele s-au risipit. M-am simțit chiar provocat să mă exprim. Motivele sunt suficiente.

Am fost 40 de ani dascăl la clasă. Credeam că sunt un dascăl bun iar aprecieri în acest sens au fost destule. Rezultatele elevilor mei le certifică. Ceea ce nu am știut în toți acești ani am aflat din această carte: cel mai mare învățător al tuturor timpurilor a fost Isus Hristos. M-am ghidat o viață întreagă după pedagogii și metodici elaborate de specialiștii vremii, iar acum constat cu tristețe că nici una dintre acestea nu servea celei mai mari dorințe a omului: mântuirea sufletului său. Și atunci oare ce am făcut în toți acești ani? Am dat informații, priceperi, deprinderi, sfaturi. Țelul final al activității mele a fost fundamental greșit. Revelația mă determină și mai mult să condamn comunismul. Ne-a făcut pe toți orbi.

Chiar dacă mulți dascăli ai generației mele au fost hăruiți de Dumnezeu cu talent pedagogic, au neglijat principii fundamentale. Le aflu tot din lucrarea părintelui Botiș: îngemănarea cuvântului cu dragostea creștină, adaptarea discursului la

Carte de învățătură

nivelul capacității de recepție a celor cărora le este destinat, principiul practic-educativ. Altor principii nu le-am adaptat corect metodica succesului. Nici metodei dialogului, nici celei analitice, nici metodei observației și nici a exemplului personal nu le-am știut aplica rețete de succes. Toate acestea, pentru că nu am cunoscut nimic din opera didactică a Mântuitorului. Părintele Radu Botiș ne semnaleză tocmai această lipsă.

Un alt element esențial pe care îl semnaleză cartea este respectarea tuturor etapelor învățării: dobândirea informației, formarea deprinderilor de a o utiliza, dar și aplicarea ei spre folosul celorlalți. Dascălii trebuie să fie ei înșiși modele de dăruire, pentru că puterea modelului este uriașă. Isus Însuși le cerea apostolilor să nu devină „morminte vâruite”, ci „sarea gustoasă a pământului”. Fiind pe cruce, în chinuri cele mai groaznice, a avut puterea să se roage pentru călăii săi. Este exemplul suprem al comportamentului model.

Despre metoda dialogului am aflat că Isus practica cuvântul cu o artă desăvârșită, atât sub forma predicilor, când se adresa unei mari mulțimi, cât și a convorbirilor familiare, când se adre-

sa unui cerc mai restrâns. A utilizat și dialogul polemic în discuțiile cu cărturarii, cu fariseii și saducheii. Ucenicii au fost la rândul lor instruiți în arta elocinței, iar cu această „armă” teribilă au cucerit lumea.

Cred că această lucrare trebuie să se regăsească în toate școlile și în toate bisericile. Profesorii de religie, dar și ceilalți dascăli ar trebui să o studieze și să o aplice. Și ei pot și trebuie să se inspire din cea mai minunată pedagogie a lumii. Cu toții vor constata cât de simple și de minunate pot fi căile instruirii și deprinderii binelui comun în lumina lui Hristos Domnul și Pedagogul Suprem.

La amvon preoții utilizează metoda analitică. Pornind de la Evanghelia zilei, se urmărește relevarea sensului și semnificației adevărilor exprimate, pentru că „Adevăurile cele mai înalte ale descoperirii divine trebuiau să fie accesibile sufletului omenesc, care râvnea să se apropie din nou de Creatorul”.

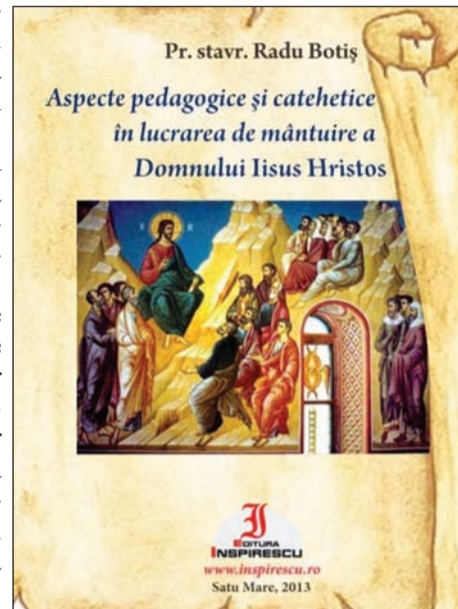
Pot afirma, fără riscul de a greși, că este vorba de o lucrare bine încheată, toate capitolele fiind necesare pentru înțelegerea mesajului duhovnicesc pe care autorul cu har ni-l transmite, cu știință și har. Este alcătuită într-

un limbaj accesibil și profanilor, cu stil și conținut.

Parcurgând cartea, am trăit regretul că mi-am pierdut bună parte din viață „predicând” cu totul altceva decât ar fi fost necesar.

Apreciez pasiunea pentru studiu și cercetare, dar și talentul și rafinamentul teologic al autorului cărții, cartea, un „balsam necesar”.

prof. Traian RUS

Recenzie

Ierom. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,

Restitutio Grigore Pletosu,

Editura Renașterea/ Eikon, Cluj-Napoca, 2014

Istoria și spiritualitatea bisericească românească își întregesc mereu sfera valorilor prin scoaterea la lumină a noi și prestigioase lucrări.

Un act de restituire necesar îl împlinește preotul, teologul și istoricul Iuliu-Marius (Maxim) Morariu, licențiat al Facultății de Teologie Ortodoxă și al Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Încă din perioada studenției, acesta dovedește printr-o serioasă muncă de cercetare că teologul și istoricul îmbină cât se poate de armonios pasiunea, dar și priceperea bune meniri hărăzite, devenind autorul volumelor: *Istoria mănăstirii „Izvorul Tămăduirii” Salva*, Editura Astra, Blaj, 2013 (împreună cu prof. Ana Filip); *Stări, momente și personalități ale ortodoxiei transilvane*, Editura „Academica Brâncuși”, Târgu Jiu, 2013 și *Habet sua fata libelli! Antologie de invitații la lectură*, Editura Semănătorul, Tismana, 2014.

De asemenea, a elaborat și publicat peste 100 de studii și articole de teologie și istorie în reviste, precum *Transilvania* (Sibiu), *Altarul Reîntregirii* (Alba Iulia), *Altarul Banatului* (Timișoara), *Tabor* (Cluj-Napoca), *Acta Musei Porrolisensis* (Zalău), *Der Unterwald* (Sebeș), *Studii și cercetări etnoculturale* (Bistrița), *Arhiva Someșană* (Năsăud), *Revista Română* (Iași), *Oglinda literară* (Focșani), *Boema* (Galați), *Cetatea culturală* (Cluj-Napoca), *Caiete Silvane* (Zalău), *Tribuna* (Cluj-Napoca), *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai” – Series Bioethica* (Cluj-Napoca), *Symposium* (New York), *Lumină lină* (New York), *Confluente românești*

(New York), *Semănătorul* (Tismana), *Observatorul* (Toronto), *Conexiuni românești* (Mannheim), *Astra năsăudeană* (Năsăud), *Astra Salvensis* (Salva), *Astra Sabesiensis* (Sebeș) și a participat la peste 40 de conferințe și simpozioane naționale și internaționale. Începând cu anul 2013, realizează săptămânal emisiunea „Oameni de ieri și de azi” la Radio Renașterea din Cluj-Napoca.

Cartea *Restitutio Grigore Pletosu*, apărută la editurile Eikon și Renașterea din Cluj-Napoca în anul 2014, atent structurată, aduce în fața cititorului profilul biobibliografic al lui Grigore Pletosu, prezentând în detaliu viața și opera acestuia pentru ca, mai apoi, în capitolul *Profilul spiritual al protoiereului Grigore Pletosu reflectat în activitatea sa didactică*, să descoperim profilul spiritual al dascălului creștin, în concepția patristică, în pedagogie și în literatura română, dar și profilul spiritual al protoiereului reflectat în activitatea sa didactică.

În cea de-a treia parte a cărții, vrednicul protoiereu ne este prezentat în activitatea sa pastorală bogată, autorul cărții conturând în aceeași manieră specifică temeinice cercetări ample activitate a celui prezentat.

Parcurgând cartea, vom observa că, pe baza analizei activității didactico-pedagogice, pastorale, catehetice și a celei național-bisericești a părintelui, se poate contura portretul spiritual al acestuia. Acest fapt reprezintă, de altfel, împlinirea cuvintelor Mântuitorului care spune: „după roadele lor îi veți cunoaște” (Matei 7, 16). Profesorul și,

mai apoi, părintele Grigore Pletosu, s-a achitat cu brio de sarcinile ce-i parveneau din acest statut, reușind să fie un om care a stimulat tineri valoroși în activitatea lor de creație literară și de propășire spirituală și o persoană apreciată întotdeauna în comunitățile în cadrul cărora a activat.

Având în vedere toate aceste calități, putem afirma cu certitudine că personajul analizat în cercetarea de față a fost un om de mare calitate intelectuală și de înaltă ținută morală, ce a știut mereu să fie la înălțimea vremurilor și să îmbine trăirea ortodoxiei cu munca în ogorul românismului transilvănean.

O carte necesară cu privire la care Înaltpreafșințitul părinte Andrei, arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului afirma în cuvântul care o prefațează: „Prezentul volum ne pune în față – și cred că nu greșesc – pe un foarte profund și serios cercetător al istoriei și al spiritualității bisericești. Îl preocupă Istoria Bisericii Ortodoxe Române, dar nu doar ca înșiruire de date și fapte; el pătrunde în cauzalitatea fenomenelor; încercând să dea acestora o explicație. ...Dacă cercetătorii de până acum s-au mulțumit să reproducă despre părintele Grigore Pletosu informații stereotipe, pe care le-au preluat unii de la alții, ierom. Marius (Maxim) Morariu merge dincolo, la izvor, la sursă: cercetează arhive, consultă membri ai familiei. Este de subliniat bogăția și acuratețea notelor de subsol, care ele însele pot alcătui încă o lucrare documentară”.

Avem iată în față, o lucrare de înaltă ținută care vine să prezinte cititorilor modelul dascălului creștin-luminător de slova românească, al preotului purtător de har, și sfânta slujire în Biserica lui Hristos, cât și a protoiereului ajutător fraților, ascultător față de ierarhul său și împlinitor fidel al învățăturilor dumnezeiești.

pr. stavr. Radu BOTIȘ